

GENERAL SERIES

TUOMINEN, VISA

Uudet opiskelijat.

*Syksyllä 2009 opintonsa aloittaneiden näkemyksiä
koulutusvalinnan apuna käytetyistä tietolähteistä*

PUBLICATIONS OF THE UNIVERSITY OF EASTERN FINLAND
General Series

UNIVERSITY OF
EASTERN FINLAND

VISA TUOMINEN

Uudet opiskelijat.

*Syksyllä 2009 opintonsa aloittaneiden
näkemyksiä koulutusvalinnan
apuna käytetyistä tietolähteistä*

Publications of the University of Eastern Finland.

General Series

No 3

Joensuu

2010

Joensuun yliopistopaino
Joensuu 2010

Sarjan vastaava toimittaja
Jarmo Saarti

Julkaisija
Itä-Suomen yliopisto, Opintopalvelut

ISBN: 978-952-61-0103-3 (PDF)
ISSNL: 1798-5854
ISSN: 1798-5862

TIIVISTELMÄ

Raportti selvittää syksyllä 2009 Joensuun ja Kuopion yliopistoissa opintonsa aloittaneiden koulutusvalintaan vaikuttaneita tekijöitä sekä sitä, mistä uudet opiskelijat olivat etsineet tietoa koulutusvalinnan tueksi.

Aineisto kerättiin otoksella syyskuussa 2009. Vastanneita oli 1 008 Joensuun, Kuopion ja Savonlinnan kampuksilta. Kyselyaineisto muokattiin vastaamaan Itä-Suomen yliopiston tiedekuntia, joita otoksen vastanneet kuvaavat tai heidän uskotaan kuvaavan. Vastausprosentin sijaan on parempi todeta vastanneiden edustavan 48:ää prosenttia syksyllä 2009 aloittaneista uusista opiskelijoista.

Lähes kaikki (96 %) uudet opiskelijat olivat suorittaneet lukion tai ylioppilastutkinnon. Lukiomenestys oli ollut tyypillisellä opintonsa aloittaneella vähintäänkin kohtuullista, sillä kaikkien aloittaneiden lukion päättötodistuksen mediaani oli 8,4 ja keskiarvojen keskiarvo myös 8,4. Muuten vastaajat muodostivat hyvin heterogeenisen ryhmän. He olivat iältään 18–65-vuotiaita. Vastaajien keskiarvoikä oli 23 vuotta, tyyppivastaajan (moodi) ollessa 19-vuotias.

Reilu puolet (55 %) oli tullut opiskelijaksi entisen Itä-Suomen läänin alueelta ja seuraavaksi eniten (24 %) uusia opiskelijoita oli tullut Etelä-Suomen läänin alueelta. Uusien ylioppilaiden osuudet vaihtelivat tiedekunnittain vajaasta viidennestä (19 %) lähes puoleen (46 %).

Joka kolmas uusi opiskelija oli jo ennen syksyn 2009 opintojen aloittamista suorittanut yliopisto-opintoja, tyypillisesti perusopintokokonaisuuden verran. Joka neljäs (24 %) oli aiemmin suorittanut jo jonkin ammattikorkeakoulu- tai yliopistotasoisien tutkinnon. Tyyppiärvoksi muodostuu vuotta aiemmin suoritettu ammattikorkeakoulututkinto.

Ennen opintojen aloitusta tietolähteinä oli eniten käytetty Joensuun tai Kuopion yliopiston www-sivuja (joita oli käyttänyt 88 %), yliopistojen valtakunnallista valintaopasta (62 %) ja yliopiston omia opiskelijavalinta-oppaita (51 %).

Koulutusvalintaan vaikuttaneita tekijöitä kartoitettiin 35-kohtaisen väit-
tämätiedustelun avulla. Koko aineiston tasolla tärkeimmiksi tekijöiksi nou-
sivat kiinnostus alaa kohtaan (93 %), mahdollisuus mielenkiintoiseen työhön
(89 %) ja mahdollisuus käyttää lahjoja ja taipumuksia (89 %).

Aloittamalleen koulutuslupalle oli halunnut *aina* joka yhdestoista (9 %) vastaaja. Päätös koulutuslupavaihtelusta oli syntynyt hieman yli puolella (52 %) vuosien varrella, mutta *hakuajan viimeisten kuukausien tai viikkojen aika-
na* noin kolmella kymmenestä (29 %). *Yllättäen* päätöksen koulutuslupasta oli tehnyt noin joka kahdestoista (8 %). Koulutuslupansa työtilanteen oli tarkistanut ennen koulutuspaikan vastaanottamista vain reilu puolet (58 %) vastaajista.

Itselleen ensisijaisena pitämässään koulutusohjelmassa oli aloittanut reilu kolme neljästä (77 %) uudesta opiskelijasta. Puolelle (48 %) niistä henkilöistä (n = 231), jotka eivät olleet päässeet itselleen ensisijaiseen koulutukseen, olisi ensisijainen koulutus ollut jokin toinen Itä-Suomen yliopiston koulutus.

Valintakokeisiin oli vastanneista osallistunut 86 %. Valintakoejärjestelyihin oli oltu pääasiallisesti tyytyväisiä, kouluarvosanalla (4–10) mitattuna keskiarvoksi muodostui 8,6. Myös yliopistolta lähetetyn hyväksymiskirjeen informaatioon oltiin pääasiallisesti tyytyväisiä, sillä kouluarvosanalla keskiarvoksi muodostui 8,7. Sen sijaan lukion opinto-ohjauksen hyödyllisyys koulutuspaikan valinnassa arvioitiin kouluarvosanalla mitattuna vain 5,6.

ABSTRACT

The present report investigates where students who began their studies at the Universities of Joensuu and Kuopio in fall 2009 found information on the educational opportunities available, and what were the factors that affected their choice of a certain field of study.

The material for the survey was collected through a questionnaire given to students in fall 2009. Instead of a response rate, it could be said that the respondents represent 48% of the new students who started their studies in fall 2009. A total of 1008 answers were received from all the four faculties on the Joensuu, Kuopio and Savonlinna Campuses. The material was modified to correspond to the faculty structure of the University of Eastern Finland, which the respondents represent or are believed to represent.

Almost all (96%) of the new students had come to university after having completed the Finnish matriculation examination. An average new student had succeeded at least reasonably well in secondary high school, as the median of the grades in the final certificate of all the new students was 8.4 and the average grade point average was also 8.4, using a scale of 4–10. Otherwise, however, the respondents form a very heterogeneous group. The ages of the respondents ranged from 18 to 65 years. The average age was 23 and the typical respondent (mode) was 19 years of age.

Slightly over half (55%) of the respondents had come to study from the former Province of Eastern Finland, and 24% had come from the province of Southern Finland. The proportions of newly matriculated students in the faculties ranged from 19% to 46%.

Every third new student had completed some university studies, typically basic studies in a subject, already before starting their actual university studies in fall 2009. Every fourth (24%) new student had completed a polytechnic or university degree before their current studies. Indeed, a polytechnic degree completed a year earlier constitutes the mode.

The most important channels of finding information about the study opportunities were the websites of the Universities of Joensuu and Kuopio (88% had used websites), the national application guide (62%), and the university's own application guides (51%).

The factors affecting the students' educational choices were charted in a questionnaire involving 35 different statements. The most important factors were interest in the field (93%), interesting career opportunities (89%), and possibility to use one's own talent and skills (89%).

One in eleven (9%) respondents reported that they had *always* wanted to study in the field in question. Over half of the respondents (52%) had reached their decision of the field of study *over the years*, and three out of ten (29%) during the *final months or weeks of the application period*. Every twelfth (8%) respondent had made their decision of the field of study *at the last minute*. Only slightly over half (58%) of the respondents had checked the employment situation in their field of study before accepting the study place.

More than three in four respondents (77%) had started their studies in the degree programme of their choice. Half (48%) of those who were not admitted to the degree programme of their choice (n=231) reported that the degree programme of their choice was another degree programme at the University of Eastern Finland.

86% of the respondents had participated in an entrance examination. As a rule, the respondents were satisfied with the examination arrangements which, using a scale of 4–10, were given an average grade of 8.6. Further-more, the respondents reported that they were satisfied with the information in the university's letter of acceptance, which received an average grade of 8.7. However, when the respondents were asked to assess the usefulness of the guidance counselling given in secondary high school in relation to the choice of their study place, the average grade was as low as 5.6.

Sisällysluettelo

1 JOHDANTO	9
2 AINEISTO	11
2.1 Aineiston keruu ja analyysi	11
2.2 Vastanneet	12
2.3 Taustatietoja vastanneista	13
2.3.1 Ikä ja asuinpaikat	13
2.3.2 Aiempi koulutus ja koulumenestys	15
2.3.2 Valintakoejärjestelyt ja tyytyväisyys niihin	17
2.3.3 Hakujärjestelmä ja opinto-ohjauksen hyödyllisyys	19
3 KOULUTUSVALINNAN PÄÄTÖKSENTEKO	22
3.1 Koulutusvalintaan vaikuttaneet tekijät	22
3.2 Päätös koulutusalaista ja hakukerrat	23
3.3 Päätöksenteon ajankohta	25
3.4 Valinnan ensisijaisuus	27
3.5 Työllisyystilanteen vaikutus koulutusalan valintaan	29
4 TIETOLÄHTEET OPISELIJAREKRYTOINNISSA	32
4.1 Käytetyt tietolähteet	32
4.2 Palautetta markkinointimateriaalista	34
5 JOHTOPÄÄTÖKSET	35
LÄHTEET	39
LIITTEET	43
Liite 1	43
Liite 2	44
Liite 3	45
Liite 4	46

1 Johdanto

Raportti selvittää Joensuun ja Kuopion yliopistoissa syksyllä 2009 opintonsa aloittaneiden koulutusvalintaan vaikuttaneita tekijöitä sekä sitä, mitä kautta tietoa koulutuksesta oli valinnan tueksi haettu. Aineistoa raportissa käsitellään kuitenkin vuoden 2010 alussa aloittaneen Itä-Suomen yliopiston ja sen tiedekuntien näkökulmasta, ei aiempien Joensuun ja Kuopion yliopistojen.

Tiedot koulutuslavalinnasta ovat oppilaitosten näkökulmasta mielenkiintoisia. Kilpailu hyvistä opiskelijoista kiristyneenä, kun nuorten ikäluokat tulevat pienemmäksi¹, jos samaan aikaan koulutusten aloituspaikkamäärät säilyisivät ennallaan. Kilpailutilanteeseen varautumista voi auttaa, jos juuri opintonsa aloittaneilta kerätään informaatiota heidän opiskeluvaihtoehtojensa vaikuttaneista tekijöistä ja sitä hyödynnetään opiskelijarekrytoinnissa. Yliopistolla vierailevat lukiolaiset ja opinto-ohjaajat tekevät usein esittelyille kysymyksiä siitä, millaisia ja mistä päin uusia opiskelijoita yliopistoon tulee. Tähänkin raportti yrittää osaltaan vastata.

Opiskelijarekrytoinnin käsite ymmärretään tässä kuten se Ikonen, Juvonen & Tuominen (2006) -raportissa on määritelty: *”yliopiston näkökulmasta organisoitua, tavoitteellista ja usein pitkäjänteistä toimintaa, joka tähtää välillisesti tai välittömästi hakijoiden saamiseen omaan yliopistoon.”* Käytännössä tämä tapahtuu muun muassa rekrytointimessuille osallistumisena, vierailijaryhmien vastaanottamisena kampuksilla, hakuilmoituksina lehdissä, www-viestintänä ja yhteistyönä oppilaitosten kanssa. Kysely on rakennettu Joensuun ja Kuopion yliopistoissa jo käytössä olleiden lomakkeiden pohjalta. Käytännöt näissä ns. rekrytuskyselyissä ovat olleet hie- man erilaiset. Kuopiossa kysely on tehty vuosittain vuodesta 2000 alkaen

¹ Pohjois-Karjalan maakuntaliiton kuntakehityspäällikkö Seppo Tiainen muokkaamien Tilastokeskuksen http://www.stat.fi/til/vaenn/2009/vaenn_2009_2009-09-30_tie_001_fi.html tilastot kertovat entisen Itä-Suomen läänin lukioikäluokan koon vähenevän vuoteen 2020 mennessä lähes kaksi kertaa enemmän (23 % vs. 12 %) koko maahan verrattuna. Ennusteen mukaan koko maan lukioikäisten (16–18-vuotiaat) ikäluokka on vuonna 2020 noin 178 000 henkilöä. Vuoteen 2010 verrattuna (noin 200 000) vähennystä tulee noin 22 000 henkilöä koko maassa.

uusille opiskelijoille ja raportoitu sisäisinä muistioina².

Joensuun yliopistossa seuranta oli linjattu tapahtuvaksi joka toinen vuosi ja kysely toteutettiin ensimmäisen kerran vuonna 2001. Kaksi ensimmäistä Tietolähdekyselyä³ suunnattiin valintakokeisiin saapuneille ja tulokset raportoitiin sisäisinä muistioina. Myöhemmillä kyselykerroilla kyselyhetki muutettiin juuri opintonsa aloittaneille. Aineistosta teetettiin pro gradu -työ⁴, jonka keskeiset tulokset julkaistiin Joensuun yliopiston Hallintoviraston raportteja ja julkaisuja -sarjassa⁵. Vuonna 2007 aloittaneiden kyselyn tulokset julkaistiin jälleen Hallintoviraston raportteja ja julkaisuja -sarjassa⁶, ja näiden aiempien julkaisujen rakennetta tämä raportti hyödyntää suoraan.

Kummatkin entiset yliopistot ovat aiemmin konkreettisesti hyödyntäneet kyselyjen tuloksia käytännön opiskelijarekrytointityöhön. Esimerkiksi lehti-ilmoitus- ja messukäytänteitä on muutettu: vähemmän ja pienempiä lehti-ilmoituksia sekä pienempiä messuosastoja. Tulosten perusteella on myös kiinnitetty huomiota esitemateriaaleihin sekä vähennetty printtimateriaalin määrää. Kyse on siis osaltaan ollut yliopiston laatutyöstä.

Tässä raportissa tuloksia tarkastellaan tehtyä koulutusvalintaa juuri opintonsa aloittaneen näkökulmasta. Samalla luodaan pohjaa käytän-teille, jos vastaavia kyselyjä toteutetaan jatkossa Itä-Suomen yliopistos-sa. Pelkistettyä aiheen rajausta perustellaan sillä, että niin Kuopion kuin Joensuun yliopistossakin tehtiin pitkään opiskelijarekrytointia vähäisin taloudellisin ja henkilöresurssein. Itä-Suomen yliopiston aloitettua toi-mintansa tilanne ei näytä paremmalta – jopa päinvastoin. Jos siis raportin avulla kyetään kehittämään opiskelijarekrytointin toimintoja, on julkaisu täyttänyt tehtävänsä.

² Vaarala (2003), Turkki (2004) ja Kuopion yliopisto, Opintoasioiden osasto (tekijän nimeä ei mainittu) vuosina 2004–2008 aloittaneille. Vuosina 2000–2002 tuloksia ei kirjoitettu muistioiksi tai vastaaviksi, mutta aloittaneiden tulokset esitettiin Opintoasioiden sisäisesti esimerkiksi ristiintaulukoiteina.

³ Vallius-Leinonen & Tuominen (2001 ja 2003).

⁴ Ikonen & Juvonen (2006).

⁵ Ikonen, Juvonen & Tuominen (2006).

⁶ Tuominen & Siitonen (2008).

2 Aineisto

2.1 AINEISTON KERUU JA ANALYYSI

Aineisto hankittiin suomenkielisellä paperilomakkeella (liite 4) ja suunnattiin otoksella Joensuun ja Kuopion yliopistoissa syksyllä 2009 opintonsa aloittaneille. Joensuun ja Kuopion yliopistoissa syksyllä 2009 aloitti 2 097 opiskelijaa⁷ ja kyselyyn vastasi 1 008 henkilöä, mikä edustaa lähes puolta (48 %) opintonsa aloittaneista.

Aineisto kerättiin heti uusien opiskelijoiden orientaatioviikon aluksi syyskuussa 2009. Yhteyshenkilöinä toimineet, useimmiten amanuenssit tai toimistosihteerit, täyttivät lomakkeet (ks. ohje liitteenä 1) ja keräsivät kyselyt takaisin. Aineisto koodattiin SPSS-matriisiksi Joensuussa⁸ syksyn 2009 aikana ja raportin kirjoittaminen alkoi vuoden 2010 alussa.

Otantana käytettiin eräänlaista harkinnanvaraista otantaa. Ensin katsottiin, että otokseen tulee vastaajia kaikilta kolmelta kampukselta (Joensuu, Kuopio ja Savonlinna). Sen jälkeen varmistettiin, että kysely kohdentuu vähintään yhdelle oppiaineryhmälle tai ainelaitokselle silloisista Joensuun ja Kuopion yliopiston tiedekunnista. Näin mukaan valikoituivat vastaajat, jotka ovat nähtävissä taulukossa 1 (sivu 13). Vastaukset muokattiin Itä-Suomen yliopiston tiedekuntien mukaisiksi, ja niiden mukaan tuloksia myös tarkastellaan. Raportissa käytetään käsitettä ”tiedekunnittain” viittaamaan Itä-Suomen yliopiston tiedekuntia edustaviin otoksiin.

Tiedekunnittaisessa tarkastelussa ei erotella eri tutkintotavoitetasoja (kandidaatti tai maisteri) opiskelevia. Vastaajien yhdistämistä tiedekunnittaisiksi voidaankin kritisoida siitä, että esimerkiksi filosofisessa tiedekunnassa vastaajina ovat eri tutkintotasoja (lastentarhanopettajiksi opiskele-

⁷ Päävalinnassa ja erillisvalinnassa valituksi tulleita, alempaan tai ylempään korkeakoulututkintoon opiskelut aloittanutta. Lisäksi reilut 300 uutta opiskelijaa oli ilmoittautunut poissaoleviksi. Lähde: opiskelijarekisteri.

⁸ Kiitos aineiston SPSS-koodaamisesta Piia Hiltuselle. Lisäksi kiitos kaikille kyselylomakkeiden jakamisesta kampuksilla huolehtineille, erityisesti Päivi Peltoperälle (Savonlinna) sekä Jouko Holopaiselle ja Tuija Pasaselle (Kuopio). Lisäksi kiitos Silja Pesoselle, Ossi Kokolle ja Janne Kuivalaiselle.

villa kandidaatti, muilla maisteri) ainakin opintojensa aluksi tavoittelevat. Lisäksi tiedekuntiensa sisällä, eri laitoksilla ja osastoilla opiskelevat voivat poiketa toisistaan huomattavasti opiskeluorientaatioiltaan.

Kysely täytettiin ilman tunnustietoja (esimerkiksi opiskelijanumero), joten katoanalyysia ei voida luotettavasti suorittaa. Siten ei tiedetä, poikkeavatko otoksen vastanneet muista tiedekuntansa opiskelijoista tai niistä, jotka jäivät opiskelijoiksi valitsematta.

Raportti rakentuu siten, että ensin esitetään suorat jakaumat kuvioina tai taulukoina tiedekuntatasot verrattuna kaikkiin vastanneisiin. Sen lisäksi vastanneita tarkastellaan eri taustatietojen (onko tehty koulutusvalinta ollut ensisijainen, onko vastaaja ollut saman kevään ylioppilas jne.) avulla, jos se katsotaan perustelluksi. Tilastollista testausta ei aiemmin samankaltaisista raporteista poiketen tällä kertaa tehdä, sillä raportin päätehtävä on palvella opiskelijarekrytoinnin käytännön toimia.

Aineiston käsittely on kuvailevaa ja toteavaa: prosenttiosuuksia, graafisia esityksiä sekä keski- ja hajontalukuja (keskiarvo, mediaani, moodi). Kaikki vastaajat eivät ole vastanneet kaikkiin kysymyksiin, mistä syystä taulukoissa ja kuvioissa esitetään vastanneiden numeraalinen määrä (n). Ellei erityistä syytä (kuten keskiarvojen osalta) ole, raportissa käytetään kokonaisprosentteja luettavuuden helpottamiseksi. Tästä syystä kaikkien taulukoiden ja kuvioiden kohdalla kokonaisprosentit eivät välttämättä summaannu sataan.

Tekijä on lisäksi valinnut avovastauksia, joita kuljetetaan läpi raportin alaviitteissä. Valikoinnin kriteerinä on, että sitaatit vahvistavat tai selvittävät tekstissä esiteltyä asiaa. Sitaatit on erotettu muista alaviitteistä lainausmerkein ja kursivoinnein. Sitaateissa mahdollisesti esiintyvät kursivoimattomat, suluissa olevat tekstinosat, ovat tekijän selvennyksiä esim. asiayhteydestä. Kolme viivaa (---) ilmaisee, että sitaattiin on tehty poistoja.

Pitkälle meneviä johtopäätöksiä on syytä välttää tekemästä pelkästään otoksen ja suorien jakaumien perusteella. Jos vastaavia kartoituksia tehdään jatkossa Itä-Suomen yliopistossa, olisi kysely suunnattava kaikille uusille opiskelijoille ja miettiä tulosten mahdollista esittämistä ainelaitos- tai osastotasolla.

2.2 VASTANNEET

Kyselylomakkeita palautui 1 012 kappaletta. Neljää lomaketta ei kuitenkaan saatu epäselvän täytön vuoksi sijoitettua mihinkään Itä-Suomen yliopiston tiedekunnista, joten ne poistettiin.⁹ Lopullinen tarkasteltava joukko on 1 008 vastausta.

⁹ Myöskään erään oppiaineryhmän kuukausia myöhässä palauttamia vastauksia ei koodattu tuolloin jo valmistuneeseen matriisiin.

Tarkkaa lukua siitä, kuinka monta opiskelijaa kyselyiden jakohetkellä oli paikalla uusien opiskelijoiden orientaatioviikolla ei ole mahdollista saada. Vastausprosentin sijaan voidaan todeta vastaajien edustavan noin 48:ää prosenttia syksyllä 2009 aloittaneista uusista opiskelijoista, kun kaikkiaan syksyllä 2009 opintonsa aloittaneita oli 2 097, joiden lisäksi oli noin 300 poissaolevaksi ilmoittautunutta uutta opiskelijaa.

Taulukko 1. Kyselyyn vastanneet tiedekunnittain ja jatkossa käytettävät lyhenteet

Tiedekunta	Kyselyyn vastasi n=	Naisia vastanneista %
Filosofinen (FIL)	272	78
Luonnontieteiden ja metsätieteiden (LUME)	320	53
Terveystieteiden (TER)	317	79
Yhteiskuntatieteiden ja kauppatieteiden (YHKA)	99	49
Kaikki	1008	68

Taulukossa 1 on esitetty vastanneiden lukumäärät tiedekunnittain ja oppiaineryhmittäin sekä vastaajien sukupuolijakauma. Kyselyyn vastanneista naisia on 68 prosenttia ja miehiä 32 prosenttia. Naisten tiedekunnittaiset osuudet ovat 49–79 % (taulukko 1). Vastanneista Joensuun kampukselta oli 41 %, Kuopion 52 % ja Savonlinnan kampukselta 7 %.

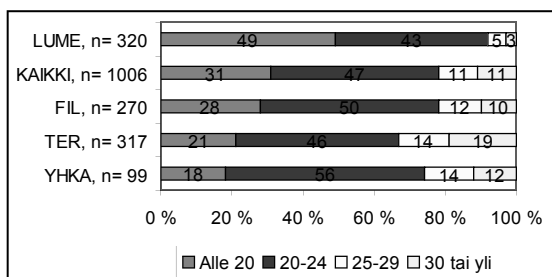
2.3 TAUSTATIETOJA VASTANNEISTA

2.3.1 Ikä ja asuinpaikat

Omien ilmoituksiensa mukaan nuorin vastaaja oli kyselyhetkellä 18-vuotias ja vanhin 65-vuotias. Vastaajien keskiarvoikä on 23 vuotta ja tyyppi- eli moodivastaaja 19-vuotias. Ryhmiteltyä iän mukaisesti alle 20-vuotiaita on vastaajista noin joka kolmas (31 %) ja vastaavasti ikäryhmään vähintään 30 vuotta täyttäneet kuuluu joka kymmenes (10 %).

Tiedekunnittain on suuria eroja siinä, minkä ikäisenä opinnot on aloitettu (ks. kuvio 1). Terveystieteiden tiedekunnassa joka viides (19 %) opintonsa aloittanut oli vähintään 30-vuotias, mikä näkyy myös avovastauksissa¹⁰. Kuitenkin suurin ryhmä kaikissa tiedekunnissa aloittaneista oli ollut 20–24-vuotiaat eli käytännössä ne, jotka ovat pitäneet vähintään yhden väli vuoden aiempien opintojensa jälkeen.

¹⁰ Esimerkkivastauksia: *”Työskentelen alalla, mutta eteneminen vaatii ylemmän korkeakoulututkinnon.”*, *”Olen aina ollut kiinnostunut lääketieteestä ja nyt 6 vuoden insinööriseikkailujen jälkeen pääsen oikeasti toteuttamaan itseäni.”*

Kuvio 1. Vastaajat ryhmiteltyä iän mukaan tiedekunnittain prosentteina.

Vastanneet olivat tulleet opiskelijoiksi 182 suomalaisesta kunnasta¹¹, joten opiskelijarekrytointi ulottuu laajalti koko Suomeen. Rekrytointi painottuu kuitenkin entisen Itä-Suomen läänin alueelle, sillä entisen läänijaon mukaan ilmoitettuna runsaat puolet (55 %) vastaajista oli ollut kotoisin Itä-Suomen läänin alueelta. Seuraavaksi eniten (24 %) uusia opiskelijoita oli tullut Etelä-Suomen läänistä. Joka kymmenes (10 %) oli saapunut Länsi-Suomen ja joka yhdestoista (9 %) Oulun läänistä. Kyselyyn osallistuneista opiskelijoista 2 % oli asunut Lapin läänissä ennen yliopisto-opintojen aloittamista.

Vastanneiden kotipaikkajakauma on samantyyppinen kuin aiemmissa vastaavissa kartoituksissa¹². Niissä uusien Itä-Suomen läänin alueella asuneiden uusien opiskelijoiden osuus on ollut joko hieman yli tai hieman alle puolet, Lapista tulneiden osuuden ollessa muutama prosentti ja kaikkien muiden manner-Suomen läänien löytyessä tuolta väliltä.

Taulukossa 2 on esitetty tiedekunnittain tieto siitä, miten moni oli tullut opiskelijaksi niiden maakuntien alueilta, joissa Itä-Suomen yliopistolla on kampukset (Pohjois-Karjala, Pohjois-Savo ja Etelä-Savo). Kuten taulukosta havaitaan otoksen opiskelijoista vajaa viidennes (18 %) oli tullut Pohjois-Karjalasta, reilu neljäsosa (27 %) Pohjois-Savosta ja joka kahdestoista (8 %) Etelä-Savosta. Kampuksittain ilmaistuna otoksen opiskelijoista Joensuun kampukselle oli tullut koulutusmaakunnasta eli Pohjois-Karjalasta 37 %, Kuopion kampukselle Pohjois-Savon alueelta 41 % ja Savonlinnan kampukselle 19 % Etelä-Savon alueelta.

Taulukko 2. Kolmen Itä-Suomen yliopiston maakunnan alueelta opiskelijaksi tulleet verrattuna muihin tiedekunnittain.

	P-Karjala	P-Savo	E-Savo	Muut	Yhteensä
FIL, n= 271	30	9	11	50	100
LUME, n= 316	22	33	7	38	100
TER, n= 316	5	33	6	56	100
YHKA, n= 99	18	36	8	38	100
KAIKKI, n= 1002	18	27	8	47	100

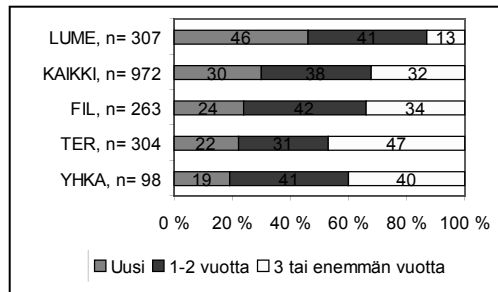
¹¹ Raportin kunta- ja lääniluokitukset perustuvat Tilastokeskuksen luokituksiin tilanteen 1/2010 mukaisesti. Kaksi vastannutta oli ilmoittanut kotikunnakseen ennen opintoja "ulkomaat".

¹² Esimerkiksi Tuominen, Rautopuro & Puhakka (2008), Ikonen, Juvonen & Tuominen (2006) jne.

2.3.2 Aiempi koulutus ja koulumenestys

Lähes kaikki (96 %) opintonsa aloittaneet olivat suorittaneet lukion ja/tai ylioppilastutkinnon.¹³ Lukion oppimäärän vastaajat ovat suorittaneet vuosien 1970 ja 2009 välillä. Edellisen kevään (2009) ylioppilaita vastaajista oli joka kolmas (30 %). Vuosi tai kaksi aiemmin kirjoittaneita oli 38 % ja vähintään kolme vuotta aiemmin kirjoittaneita 32 % vastanneista. Myöhemmin raportissa käytetään näitä kolmea ryhmää jaottelun perusteena muun muassa tarkasteltaessa uusien opiskelijoiden käyttämiä tietolähteitä.

Tiedekunnittain löytyy suuria eroja siinä, kuinka paljon edellisen kevään ylioppilaita on aloittajien joukossa (ks. kuvio 2); osuudet ovat 19-46 prosenttia. Terveystieteiden tiedekunta poikkeaa muista tiedekunnista siinä, että lähes puolella (47 %) aloittaneista oli ylioppilaaksi tulosta jo vähintään kolme vuotta. Tämä on ymmärrettävää, sillä niin kuin edellä kävi ilmi, tässä tiedekunnassa oli paljon yli 30-vuotiaina aloittaneita opiskelijoita (ks. kuvio 1).

Kuvio 2. Aika ylioppilaaksi kirjoittamisesta yliopisto-opiskelun aloittamiseen tiedekunnittain.

Lukion suorittaneiden koulumenestystä kartoitettiin päättötodistuksen keskiarvolla. Vastaajien päättötodistuksen sekä keskiarvojen keskiarvo että mediaani oli 8,4 (ks. taulukko 3). Tyyppi-arvo eli moodi puolestaan 8,0. Päättötodistus-tiedoista on huomioitava, että noin kaksisataa henkeä oli jättänyt vastaamatta tähän kysymykseen tai vastannut ”en muista”.

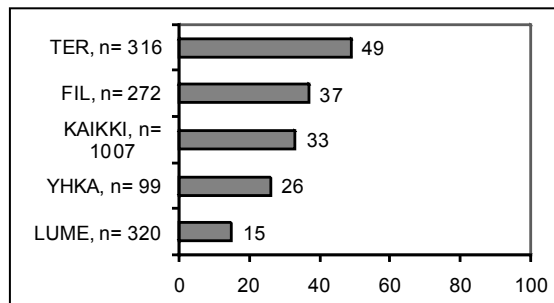
Joka tapauksessa koko aineiston tasolla joka kymmenennellä opiskelemaan tulleella lukion päättötodistuksen keskiarvo on ollut 7,6 tai alempi, ja vastaavasti joka kymmenennellä vähintään 9,2. Tiedekuntien väliset erot lukion päättötodistusten keskiarvojen suhteen ovat pieniä. Tämän perusteella voidaan päätellä, että tyyppillinen Itä-Suomen yliopistossa opintonsa aloittanut on menestynyt lukiossa vähintään kohtuullisesti, mutta heikomminkin menestyneitäkin aloitti kaikissa tiedekunnissa.

¹³ Siitä ryhmästä (n = 38), joka ei ollut suorittanut ylioppilastutkintoa ennen yliopistoon tuloa, oli 73 % (n = 28) kuitenkin suorittanut jonkin aiemman korkea-asteen tutkinnon, yleisimmin AMK-tasoisena (n = 17).

Taulukko 3. Lukion päättötodistuksen keskiarvon tunnuslukuja tiedekunnittain.

	10 %	90 %	Keskiarvo	Mediaani
TER, n= 250	7,9	9,3	8,6	8,5
KAIKKI, n= 809	7,6	9,2	8,4	8,4
LUME, n= 254	7,4	9,2	8,4	8,4
YHKA, n= 84	7,5	9,3	8,3	8,2
FIL, n= 218	7,6	9,1	8,3	8,3

Vastaajista joka kolmas (33 %, n = 331) oli jo suorittanut yliopisto-opintoja ennen tämänhetkisen koulutuksen aloittamista, tiedekunnittaiset osuudet ovat 15 ja 49 prosentin välillä (ks. kuvio 3).

Kuvio 3. Ennen nykyisen koulutuksen aloittamista suoritettuja yliopisto-opintoja tiedekunnittain prosentteina.

Tyyppiarvo (moodi) aiemmin suoritetuille yliopisto-opinnoille on yhden approbaturin verran (25 op). Taulukkoon 4 on koottu listaus yliopistoista tai oppilaitoksista, joissa yliopisto-opintoja oli suoritettu.

Taulukko 4. Oppilaitos, jossa aiempia yliopisto-opintoja oli suoritettu

	n	%
Avoin yliopisto ¹⁴	78	24
Muut kaikki yliopistot yhteensä ¹⁵	48	15
Kuopion yliopisto	45	14
Jyväskylän yliopisto	34	10
Joensuun yliopisto	30	9
Kansanopisto tai vastaava ¹⁶	25	8
Kaksi tai useampia yliopistoja mainittu ¹⁷	23	7
Helsingin yliopisto	22	7
Oulun yliopisto	21	6
Yhteensä	326	100

¹⁴ Esimerkkivastauksia "JoY, OY avoimet", "TaY, avoin."

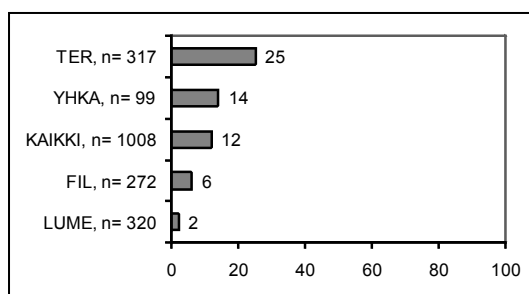
¹⁵ Esimerkkivastauksia "HKKK" ja "Tampereen tekn. yo."

¹⁶ Esimerkkivastauksia "Alkio-opisto", "Pohjois-Karjalan Opisto."

¹⁷ Esimerkkivastauksia "TaY, TY, JoY" ja "Turku, Oulu."

Käytännössä syksyllä 2009 aloittaneiden aiemmin suoritetuissa opinnoissa edustuvat kaikki suomalaiset yliopistot¹⁸. Lisäksi vastanneista joka neljäs (24 %, n = 240) oli suorittanut jonkin ammattikorkeakoulu- tai yliopistotutkinnon. Aiempien tutkintojen suoritusvuodet ovat vuosien 1973 ja 2009 väliltä. Suoritettujen tutkintojen kirjo on laaja, aina yliopistolliseen jatkokutkintoon asti¹⁹. Tyyppiarvoksi muodostuu kuitenkin vuotta aiemmin eli vuonna 2008 suoritettu AMK-tasoinen tutkinto²⁰ (n = 23).

Kyselyssä oltiin kiinnostuneita myös olivatko opintonsa aloittaneet osallistuneet niin sanotulle preppauskurssille. Koko aineiston tasolla joka kahdeksas (12 %, n = 117) oli osallistunut preppauskurssille, ja tiedekunnittaiset osuudet olivat 2–25 % (ks. kuvio 4). Preppauskurssille osallistuneilta kysyttiin jatkokysymyksenä, kokivatko he osallistumisen preppauskursille olleen välttämättömän edellytyksen koulutukseen sisälle pääsyyn. Preppauskursseille osallistuneista (n= 117) näin oli kokenut 62 %.²¹

Kuvio 4. Preppauskurssille osallistuneiden osuudet tiedekunnittain.

2.3.2 Valintakoejärjestelyt ja tyytyväisyys niihin

Valintakokeisiin osallistumisen prosenttiosuudet ovat tiedekunnittain 68 ja 96 prosentin välillä (ks. kuvio 5). Kaikista vastaajista kokeisiin oli osallistunut vajaat yhdeksän kymmenestä (86 %), muut olivat tulleet opiskelijaksi ilmeisesti todistukseen pohjautuvalla valinnalla tai muuten.²²

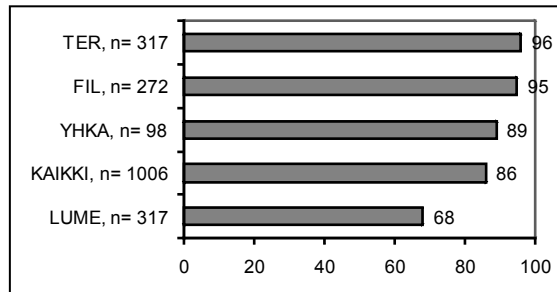
¹⁸ Esimerkkivastauksia: "Opiskelin hieman fysiikkaa, kemiaa ja matematiikkaa (—) yliopistossa. Tähtään töihin lääkelaitokseen, joka muuttaa Kuopioon ja ajattelin farmasian opintojen auttavan.---", "Olin jo aloittanut yleisbiologian opinnot avoimessa ja tämä koulutusala oli lähin sisältöiltään."

¹⁹ Esimerkkivastauksia: "Vuosien tutkijan uran jälkeen halusin konkreettisen ammatin, josta maksetaan palkkaa ja jossa on työajat.---", "Tyytymättömyys nykyiseen ammattiin ja työllisyyslanteeseen. Halu oppia uutta. Vapaat opiskelumahdollisuudet. Kokemukset Joensuun yliopistosta. Kaverin suositus."

²⁰ Esimerkkivastauksia "Sosionomi AMK", "Artenomi AMK."

²¹ Preppauskurssin välttämättömäksi sisälle pääsyn edellytykseksi kokeneiden tiedekunnittaiset osuudet: TER 70 %, LUME 67 %, FIL 47 % ja YHKA 36 %. Prosentteja tulkitaan siten, että esimerkiksi preppauskurssin oli Terveystieteiden tiedekunnan aloittaneista käynyt neljännes (ks. kuvio 4), ja heistä 70 % katsoi sen välttämättömäksi sisälle pääsyn edellytykseksi.

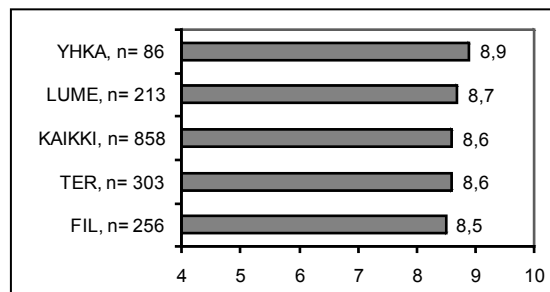
²² Esimerkkivastauksia: "Informaatio voisi olla selkeämpää, ns. lukiolaiskielellä.", "Selkeämmät/tiiviimmät ohjeet/materiaali, ei vain nettisivuja/linkkejä."

Kuvio 5. Osallistuiko valintakokeeseen? Kyllä-osuudet tiedekunnittain.

Valintakoejärjestelyihin tyytyväisyyttä pyydettiin kuvaamaan kouluarvosanalla. Arvo 4 kuvasi todella huonoja valintakoejärjestelyjä, arvo 10 kiitettäviä. Saatujen vastausten perusteella opiskelemaan valitut ja valintakokeisiin osallistuneet ovat olleet yliopistojen valintakoejärjestelyihin erittäin tyytyväisiä. Kaikkien tiedekuntien keskiarvot olivat lähellä kiitettävää (8,5–8,9), ks. kuvio 6.

Lisäkysymyksenä kysyttiin, oliko valintakokeessa tarvittu erityisjärjestelyjä kuten pidempää vastausaikaa. Niitä oli tarvinnut yhteensä vain 11 vastaajaa (1 %). He kaikki olivat olleet tyytyväisiä saamiinsa erityisjärjestelyihin.

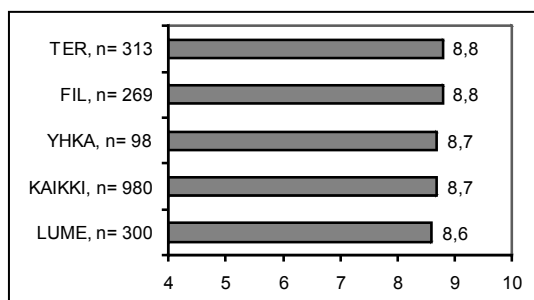
Kuvio 6. Tyytyväisyys valintakoejärjestelyihin kouluarvosanojen (4-10) mukaisesti; keskiarvot tiedekunnittain.

Opintojen aloittamiseen liittyviä käytännön järjestelyjä kartoitettiin myös kysymällä tyytyväisyyttä opiskelijaksi hyväksymiskirjeen informaatioon. Arviota pyydettiin kuvaamaan kouluarvosanalla. Arvo 4 kuvasi todella huonoa ja arvo 10 erinomaista informaatiota. Yleinen tyytyväisyyden taso on ollut korkea, tiedekunnittaisten arvojen liikkuesssa lähellä kiitettävää (8,6 – 8,8), ks. kuvio 7.

Kouluarvosanan alle 7 antaneilta kysyttiin jatkokysymyksenä, mitä parannettavaa kirjeen informaatioissa oli. Koska yleinen tyytyväisyyden taso oli korkea, vain 8 % (n = 81) vastasi jatkokysymykseen. Parannettavaksi esi-

tettiin yleisimmin (n = 20) kirjeen sisällön selkeyttämistä ja siinä käsiteltyjen asioiden²³ esittämisen yksinkertaistamista. Lisäksi muutaman kerran esiintyi huomioita siitä, ettei koulutuksen alkamisen päivämäärää tai valintakoepisteitä olisi kirjeessä ilmoitettu²⁴.

Muuten toiveet hajaantuivat lähes yksittäisiksi, ja monet olivat toisilleen vastakkaisia²⁵. Joka tapauksessa suorat jakaumat esitetyistä toiveista on välitetty Itä-Suomen yliopiston Opintopalveluihin kesän 2010 valintakokeiden jälkeen lähtevien hyväksymiskirjeiden pohjan muokkaamiseksi.

Kuvio 7. Tyytyväisyys yliopistolta tulleen hyväksymiskirjeen informaatioon, kouluarvosanojen mukaiset keskiarvot tiedekunnittain.

2.3.3 Hakujärjestelmä ja opinto-ohjauksen hyödyllisyys

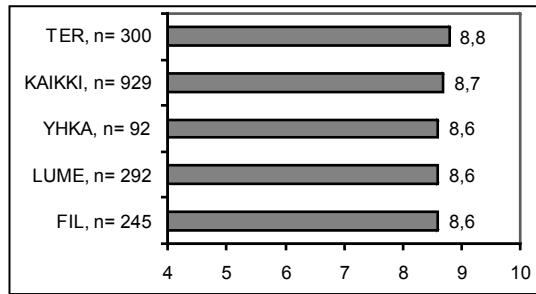
Koulutusohjelmaan hakeutumisen vaikuttimien selvittämisen yhteydessä kartoitettiin yliopistojen sähköisen hakujärjestelmän (YSHJ) käytettävyyttä. Sähköinen hakujärjestelmä oli ensimmäistä kertaa käytössä keväällä 2009. Arvio järjestelmästä pyydettiin antamaan kouluarvosanalla. Arvo 4 kuvasi todella huonoa ja arvo 10 erinomaista käytettävyyttä.

Yleinen tyytyväisyyden taso oli korkea (8,7), tiedekunnittaisten näkemysten erotessa hyvin vähän toisistaan (8,6–8,7), ks. kuvio 8.

²³ Esimerkkivastauksia: "En tiedä sainko kaikkia papereita, koulun alkamispäivää sai esim. etsiä ja kysellä urakalla.", "Kirjeessä ei kerrottu pistemäärää jolla pääsin sisään, eikä muutakaan infoa koulutuksesta."

²⁴ Esimerkkivastauksia: "Liikaa erinäisiä lappuja", "Ei sisältänyt kaikkia ennalta ilmoitettuja lomakkeita ja luvattuja papereita."

²⁵ Esimerkkivastauksia: "Epäselvä! Esim. uuden lomakkeen täyttäessä, vanha lomake korvautuu. Siitä ei ole mainittu tarpeeksi selvästi.", "Selkeämpi hakujärjestelmä ja www-sivut helpottaisi."

Kuvio 8. Tyytyväisyys YSHJ:n käytettävyyteen? Kouluarvosanojen (4-10) mukaiset keskiarvot tiedekunnittain.

Jos vastaaja oli arvioinut yliopistojen sähköistä hakujärjestelmää kouluarvosanalla 7 tai heikommalla, häneltä pyydettiin järjestelmän kehittämisedotuksia. Vastauksia kertyi vain 44 kappaletta eli noin 4 prosentilta kaikista vastaajista. Tyytymättömyys voidaan jakaa edelleen kahteen pääluokkaan: 15 vastaajaa oli sitä mieltä, että järjestelmä oli ollut käytettävyydeltään epäselvä²⁶ ja kymmenen vastannutta valitti järjestelmän teknistä toimimattomuutta tai vastaavaa²⁷. Loput vastaukset jakaantuivat lähes yksittäisiksi mielipiteiksi.

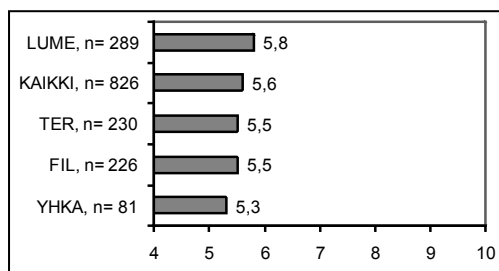
Seuraavaksi pyydettiin arviota lukion opinto-ohjauksen hyödyllisyydestä koulutuspaikan valinnan kannalta. Arviota pyydettiin vain, jos ylioppilaaksi tulosta oli enintään kolme vuotta; tästä syystä noin kaksisataa henkeä ei vastannut tähän kysymykseen. Kouluarvosanalla pyydettyssä arviossa arvosana 4 kuvasi todella vähäistä ja arvo 10 erittäin hyödyllistä opinto-ohjausta. Tiedekunnittaiset arviot ovat 5,3–5,8, keskiarvon ollessa vain välttävä 5,6²⁸ (ks. kuvio 9). Kovin paljon hyötyä eivät vastanneet siis kokeneet lukion opinto-ohjauksesta olleen heidän valinnoilleen, vaikka yksittäisissä avovastauksissa poikkeamiakin esiintyy²⁹.

²⁶ Esimerkkivastauksia: "Epäselvä! Esim. uuden lomakkeen täyttäessä, vanha lomake korvautuu. Siitä ei ole mainittu tarpeeksi selvästi.", "Selkeämpi hakujärjestelmä ja www-sivut helpottaisi."

²⁷ Esimerkkivastauksia: "Viimeisen "klikkauksen" kohdalla olin epävarma, oliko hakemus lähtenyt eteenpäin vaikka nappia painoinkin. Ei ollut lähtenyt, joten piti tehdä hakemus uudestaan.", "Siivusto kaatuili todella usein, ei ollut varmuutta hakemuksen perillepääsystä."

²⁸ Samansuuntaisia huomioita on tehty vuosien ajan Kuopion yliopiston tekemissä ensimmäisen vuosikurssin kyselyissä, esimerkiksi vuosina 2006, 2007 ja 2008 aloittaneille.

²⁹ Esimerkkivastauksia: "Olen aina ollut kiinnostunut opetusalaista ja viime hetkillä onni vinkasi, että voisin hakea opoksi.", "Kiinnostuin alasta 9-luokalla kun sain esitteen opolta. Sen jälkeen päätin hakea lukion jälkeen farmasian alalle."

Kuvio 9. Lukion opinto-ohjauksen hyödyllisyys koulutuspaikan valintaan; kouluarvosanojen (4-10) mukaiset keskiarvot tiedekunnittain.

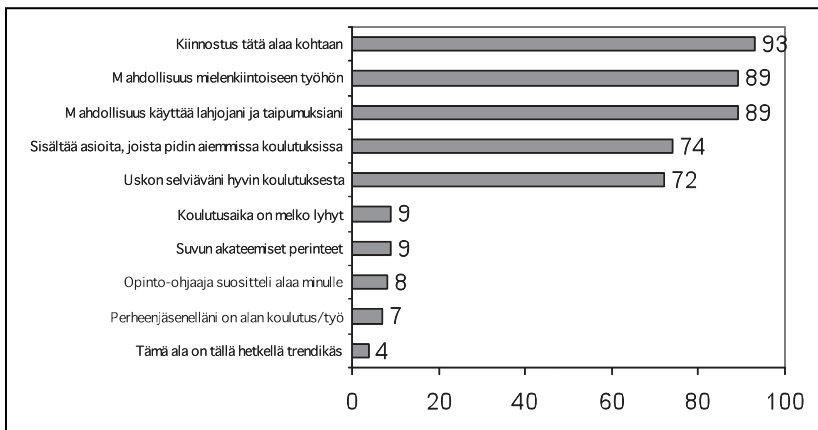
Kun verrataan aikaa ylioppilaaksi kirjoittamisvuodesta tyytyväisyyteen lukiossa saatuun opinto-ohjaukseen, näkyy ryhmien välillä ero, jota ei voi pitää yllättävänä: saman kevään ylioppilaiden tyytyväisyys saatuun ohjaukseen saa keskiarvon 6,2, vuoden tai kaksi aiemmin kirjoittaneilla keskiarvo on 5,6 ja vähintään kolme vuotta aiemmin kirjoittaneilla keskiarvo on vain 4,7. On siis ilmeistä, että ne, joiden koulutusreitti on auennut nopeammin, ovat tyytyväisempiä lukiossa saatuun ohjaukseen, vaikka yleinen tyytyväisyyden taso ei heilläkään nouse korkeaksi.

Kyselylomakkeessa ei kysytty perusteluja näkemykselle opinto-ohjauksen hyödyllisyydestä tai hyödyttömyydestä, mutta jatkossa tällainen kysymys on syytä lisätä lomakkeeseen. Joka tapauksessa tuloksia voidaan tulkita niin, että yhteistyötä eri oppilaitosten ohjaushenkilöstöön on syytä aktiivisesti ylläpitää, ottaa vastaan lukiolaisryhmiä kampuksilla ja kehittää omien abipäivien sisältöjä sekä kokeilla myös yhteistyötä yläkoulujen kanssa. Näin saataisiin ehkä nykyistä tehokkaammin välitettyä tietoa yliopisto-opiskelun vaatimuksista lukiossa opiskeleville, mutta myös jo lukioon tehtäviä ainevalintoja ajatellen: lukiota aloitettaessa tehtävillä ainevalinnoilla voi olla tärkeä merkitys jo yliopisto-opintojen kannalta.

3 Koulutusvalinnan päätöksenteko

3.1 KOULUTUSVALINTAAN VAIKUTTANEET TEKIJÄT

Koulutusvalintaan vaikuttaneita tekijöitä selvitettiin 35-kohtaisen väittämätömpatteriston avulla.³⁰ Kuviossa 10 esitetään viidestä eniten ja viidestä vähiten alan valintaan vaikuttaneesta tekijästä vastausten melko tai erittäin paljon vaikutusta prosenttiosuudet. Suorat jakaumat kaikista väitteistä tiedekunnittain ja ylioppilaaksi kirjoittamisvuoden mukaisesti eroteltuina löytyvät liitteistä 2 ja 3.

Kuvio 10. Viisi eniten ja vähiten koulutusalan valintaan vaikuttanutta tekijää prosentteina (n = 1 006).

Koko aineiston tasolla ääripäiksi väitteissä nousivat kiinnostus valittua alaa kohtaan (93 %), mahdollisuus mielenkiintoiseen työhön (89 %) ja mahdollisuus käyttää lahjojaan ja taipumuksiaan (89 %). Vähiten vastaajien mielestä oli vaikuttanut alan tämänhetkinen trendikkyys (4 %), perheenjä-

³⁰ Käytetty asteikko oli 0–4. Arvo 0 = en osaa sanoa, 1 = ei lainkaan, 2 = melko vähän, 3 = melko paljon ja 4 = erittäin paljon.

senellä oleva alan koulutus tai työ (7 %) sekä opinto-ohjaajan suositus (8 %). Voidaan siis perustellusti väittää, että uusien opiskelijoiden koulutusalan ja yliopiston valinta on perustunut ensisijaisesti koulutuksellisiin tekijöihin.³¹ Ilmoitetut koulutukseen hakeutumiseen vaikuttaneet tekijät ovat samantyyppisiä kuin aiemmissa tutkimuksissa, joissa kiinnostus alaa kohtaan ja mahdollisuus mielenkiintoiseen työhön, ovat olleet tärkeimpiä vaikuttimia.³²

3.2 PÄÄTÖS KOULUTUSALASTA JA HAKUKERRAT

Koulutusohjelmaan hakeutumisen helppoutta tai vaikeutta pyydettiin arvioimaan kouluarvosanalla. Arvo 4 kuvasi todella vaikeaa ja arvo 10 todella helppoa päätöksentekoa. Tiedekunnittaiset arvot olivat 8,1–8,7 ja kaikkien vastaajien keskiarvo oli 8,5, joka merkitsee ”melko helppoa” päätöksentekoa (ks. taulukko 5).

Taulukko 5. Kouluarvosana päätöksenteon helppoudesta koulutusohjelmaan hakeuttaessa tiedekunnittain.

%	10 %	90 %	Keskiarvo	Mediaani
TER, n= 317	7	10	8,7	9
FIL, n= 267	8	10	8,7	9
KAIKKI, n= 1005	7	10	8,5	9
YHKA, n= 96	7	10	8,4	8
LUME, n= 318	6	10	8,1	8

Vertailu aikaan ylioppilaaksi kirjoittamisvuodesta viittaa siihen, että mitä kauemmin ylioppilaaksi tulosta on, sitä helpommaksi koulutusalan valinta on koettu, sillä saman kevään ylioppilaiden keskiarvo päätöksenteon helppoudesta oli 8,2, vuotta tai kahta aiemmin kirjoittaneilla 8,5 ja vähintään kolme vuotta aiemmin kirjoittaneilla 8,8.

Vastaajilta kysyttiin myös, kuinka monta kertaa vastaaja oli hakenut sille koulutusosalalle, jossa hän oli opintonsa juuri aloittanut (ks. taulukko 6). Ensimmäisellä hakukerralla haluamalleen koulutusosalalle oli päässyt selkeä enemmistö (70 %, n = 711), tiedekunnittaisten prosenttien ollessa 61–88 %.

³¹ Esimerkkivastauksia: *”Tunnen alaan vahvaa kutsumusta; se tarjoaa minulle haasteita ja mahdollisuuden kokeilla rajojani. Lisäksi tunnen, että pystyn sen avulla menestymään tulevaisuudessa.”*, *”Olen aina ollut kiinnostunut biologiasta, luonnosta ja luonnossa liikkumisesta. Työelämässä käynti osoitti, että nyt on hyvä aika opiskella, jos vielä haluaa. Biologialla vahvistan entistä koulutustani ja samalla pääsen opiskelemaan alaa, joka on lähellä sydäntäni.”*

³² Esimerkiksi Tuominen & Siitonen (2007), Vuorinen & Valkonen (2003) jne.

Taulukko 6. Koulutusosalalle hakukertojen prosenttiosuudet tiedekunnittain.

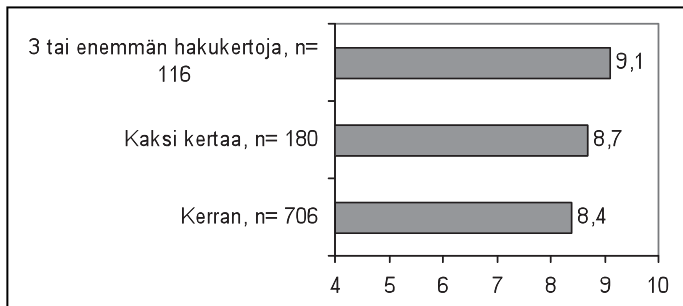
%	Yksi	Kaksi	Kolme tai useampia	Yhteensä
LUME, n= 318	88	9	3	100
KAIKKI, n= 1004	70	18	12	100
YHKA, n= 9	68	22	10	100
TER, n= 316	61	22	17	100
FIL, n= 272	61	23	16	100

Koulutusohjelmaan oli päässyt ensimmäisellä hakukerralla kolme neljästä (75 %, n = 994) vastanneesta. Tiedekunnittaisissa osuuksissa oli suurehkoja eroja: 64–92 % (ks. taulukko 7).

Taulukko 7. Koulutusohjelmaan hakukertojen prosenttiosuudet tiedekunnittain.

%	Yksi	Kaksi	Kolme tai useampia	Yhteensä
LUME, n= 317	92	7	1	100
KAIKKI, n= 994	75	16	9	100
YHKA, n= 96	72	21	7	100
FIL, n= 267	70	21	9	100
TER, n= 314	64	20	16	100

Taulukoista 6 ja 7 ei käy esille se, että yhden kerran koulutusosalalle (n = 711) hakeneista oli aiemmin yliopisto-opintoja suorittanut 23 %, kaksi kertaa hakeneista (n = 181) 51 % ja kolme tai useamman kerran hakeneista (n = 115) jo 63 %. Vaikuttaa siis siltä, että mikäli halutun koulutusalan ovet eivät avaudu ensimmäisellä kerralla, monet suorittavat yliopisto-opintoja esimerkiksi avoimessa yliopistossa tai jossain yliopiston muussa koulutusohjelmassa ennen seuraavaa hakukertaa.³³

Kuvio 11. Koulutusohjelmaan hakukerrat ja päätöksenteon helppous.

³³ Esimerkkivastauksia: "Olen tuntenut kutsumusta luokanopettajaksi yli viiden vuoden ajan. Tunnen, että sovin opettajaksi, sillä pidän lapsista/nuorista, tule heidän kanssaan hyvin toimeen ---.", "Lääkärin ammatti on tullut tutuksi useiden alalla olevien tuttujen ja sukulaisten myötä. Valinta tuntui luontevalta vaikka päämäärän saavuttamiseen vaadittiin 3 kevättä."

Ne henkilöt, jotka olivat hakeneet vähintään kolme kertaa siihen koulutusohjelmaan, jossa olivat aloittaneet opintonsa, olivat nähneet päätöksenteon helpoimmaksi (keskiarvo 9,1), ks. kuvio 11. Tämä kertonee päättäväsyydestä sekä sitkeydestä jaksaa hakea koulutukseen, kun sinne ei ole ensimmäisillä hakukerroilla päässyt.³⁴ Jos opiskelijarekrytoinnissa halutaan josain vaiheessa ryhtyä suoramarkkinointiin (ks. myös taulukko 12), ovat siis edellisen vuoden valintakokeissa käyneet yksi potentiaalinen kohderyhmä. Heissä näyttää olevan sitkeyttä hakeutua koulutusohjelman valintakokeeseen uudelleenkin.

3.3 PÄÄTÖKSENTEON AJANKOHTA

Koulutusvalintaan liittyvien tekijöiden lisäksi kartoitettiin opiskelijan koulutusalan ja -ohjelman valintaan käyttämää aikaa valmiiksi annetuilla vaihtoehdoilla. Kaikista vastaajasta ilmaisi joka yhdestoista (9 %) halunneensa aina koulutusosalalle, yli puolella (52 %) ajatus oli kypsynyt vuosien varrella ja noin joka kolmannella (29 %) hakuajan viimeisten kuukausien tai viikkojen aikana. Yllättäen päätöksen koulutusosalasta oli tehnyt noin joka kahdestoista (8 %).

Yllättäen hakemisestaan päättäneiltä pyydettiin täsmennystä ajankohdasta, jolloin he tekivät päätöksensä. Vastauksia kertyi yhteensä 85 kappaletta, jotka voidaan edelleen jakaa kahteen luokkaan: alle viikko hakuajan päättymisestä³⁵ (28 kpl) sekä muut (57 kpl). Jälkimmäisessä ryhmässä päätös koulutusohjelmaan hakeutumisesta oli vastaajan valinnan mukaan tehty yllättäen, mutta päätöksen ajankohta oli ollut pidempi kuin viikko ennen hakuajan päättymistä³⁶.

Taulukko 8. Koulutusalan päätöksen ajankohta prosenttiosuuksina tiedekunnittain.

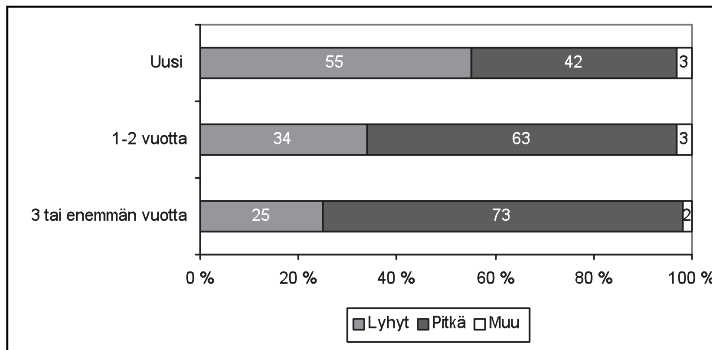
%	Aina halunnut	Vuosien varrella	Kuukausien tai viikkojen aikana	Yllättäen	Joku muu	Yhteensä
TER, n= 314	12	59	21	5	3	100
FIL, n= 272	10	61	21	7	1	100
KAIKKI, n= 1004	9	52	29	8	2	100
YHKA, n= 99	5	55	32	4	1	100
LUME, n= 319	4	37	41	14	7	100

³⁴ Esimerkkivastauksia: "Ajatus syntyi lukiossa 17-vuotiaana. Sain paljon vastustusta ja vastoinkäymisiä jotka vain lisäsivät päättäväsyyttäni.", "Lapsuuden unelma, sekä alan työkokemus loivat varmuutta, että ala on minulle oikea."

³⁵ Esimerkkivastauksia: "3 päivää ennen hakuajan päättymistä.", "Viisi minuuttia ennen hakeutumisen lähettämistä."

³⁶ Esimerkkivastauksia: "Noin kk ennen hakuajan päättymistä.", "Abipäivä."

Vastaukset päätöksenteon ajankohdasta on ryhmitelty kolmeen luokkaan. Lyhyttä päätöksentekoaikaa kuvaa luokka, johon on yhdistetty vastaukset viimeisten hakuviikkojen tai kuukausien aikana sekä yllättäen. Pitkää³⁷ päätöksentekoaikaa kuvaa luokka, johon on yhdistetty vastaukset aina halunnut sekä vuosien varrella. Luokka muu, mikä? on säilytetty ennallaan³⁸. Vastaajien iän huomioiden mikään yllätys ei ole se, että uusista ylioppilaista yli puolet (55 %) on käyttänyt koulutusalan valintaansa lyhyen ajan. Lisäksi tulos nuorempien lyhyemmästä harkinta-ajasta on tullut esiin aiemmissakin vastaavissa kartoituksissa³⁹.

Kuvio 12. Ylioppilaaksi kirjoittamisen ajankohta ja koulutukseen hakeutumiseen käytetty aika.

Koulutusohjelmasta päätöksensä yllättäen ja viimeisten viikkojen tai kuukausien aikana tehneistä yhteensä (n = 371) vain 64 % oli aloittanut itselleen ensisijaisessa⁴⁰ koulutuksessa, vuosien varrella tai aina (n= 607) koulutukseen halunneista ensisijaisessa koulutuksessa oli aloittanut 86 %.

Kun käytetään kolmeen tiivistettyä luokitusta lyhyt-pitkä-muu (ks. kuvio 12), kaikista vastaajista hakeutumispäätöksen oli tehnyt lyhyellä⁴¹ harkinnalla 37 %. Ensisijaisena pitämäänsä koulutukseen lyhyellä harkinnalla oli päätyntä 31 %, mutta toissijaisena pitämäänsä koulutukseen yli puolet: 57 %. Prosentteja on halu tulkita niin, että "yllätyshakijat" ovat pyrkineet varmistamaan itselleen edes jonkin opiskelupaikan ja että toissijainen koulutuspaikka ei ole välttämättä ole ollut tarkan harkinnan tulos. Avovastauksista löytyy useita tätä tulkintaa tukevia kommentteja⁴².

³⁷ Esimerkkivastauksia "Tämä on ollut monen vuoden projekti ja haave. Ei ole ollut muita vaihtoehtoja.", "Sydän sanoi kyllä."

³⁸ Esimerkkivastauksia "Lääketiede on aina ollut kutsumusammattini ja paikkakunnaksi valitsin Kuopion helpomman sisäänpääsyn ja pienempien asuinkustannusten takia.", "Otin jonkun niistä mihin pääsin."

³⁹ Esimerkiksi Ikonen, Juvonen & Tuominen (2006).

⁴⁰ Ks myös seuraava alaluku 3.4.

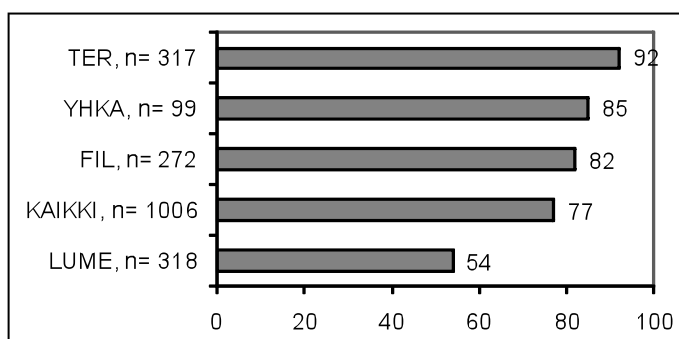
⁴¹ Luokat yllättäen ja viimeisten viikkojen tai kuukausien aikana yhdistetty, ks. kuvio 12.

⁴² Esimerkkivastauksia: "En päässyt muuanne. Koulutusala vuoden opiskeltuani pystyn helposti korottamaan yo-kokeeni arvosanaa aineesta, mikä helpottaa haluamaani koulutusohjelmaan pääsyä.", "Pyrin hakemaan tätä kautta lääketiedettä lukemaan."

Opiskelijarekrytoinnin näkökulmasta lienee parempi, että ensisijainen kohderyhmä, jota Itä-Suomen yliopisto jatkossa tavoittelee uusiksi opiskelijoiksi, eivät ole yllätys- tai viimehetken hakijat, vaan pohjatyötä yliopistoon hakevien kanssa täytyisi tehdä pitkällä aikajänteellä. Tästä lisää myös seuraavassa alaluvussa.

3.4 VALINNAN ENSISIJAISSUUS

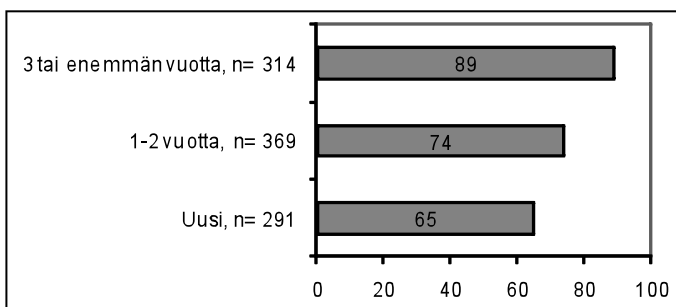
Yli kolme neljästä (77 %) vastaajasta ilmoitti, että se koulutusohjelma, jossa he juuri olivat aloittaneet opintonsa, oli heille ensisijainen (ks. kuvio 10). Tiedekunnittaiset osuudet ovat 54–92 prosenttia.

Kuvio 13. Oliko se koulutusohjelma, jolla aloitit opintosi, ensisijainen hakutoiveesi? "Kyllä"-vastanneiden osuudet prosentteina.

Niistä henkilöistä (n = 237), jolle valinta ei ollut ensisijainen, olisi vain kuusi henkeä hakeutunut mieluummin ammattikorkeakoulutukseen⁴³. Kaikilla muilla vastanneilla olisi toive ollut jokin muu yliopistokoulutus. Uusista ylioppilaista kaksi kolmesta (65 %) oli päässyt itselleen ensisijaiseen koulutukseen, yli kolme vuotta aiemmin kirjoittaneista lähes yhdeksän kymmenestä (89 %), ks. kuvio 14.

⁴³ Esimerkkivastaus: "Kolmeen paikkaan olisin päässyt (1 AMK, 2 Yo), tämä tuntui omimmalta. Ja paikkakunta sopivan kokoinen." Vrt. myös aiempia tuloksia siitä, että ainakin yliopistoon valittujen vastausten mukaan valinta ammattikorkeakoulun ja yliopiston välillä näyttää olleen selkeä. (Ikonen, Juvonen & Tuominen, 2006 ja Tuominen & Siitonen, 2008).

Kuvio 14. Ylioppilaaksi kirjoittamisen ajankohta vs. aloitetun koulutusohjelman ensisijaisuus koulutusvalinnassa. "Kyllä"-vastanneiden osuudet prosentteina.

Havainto siitä, että uusissa opiskelijoissa olisi ollut suuri joukko opiskelijoita, jotka olisivat hakeutuneet itselleen toissijaisena pitämäänsä yliopistoon, muuttuu, kun puretaan auki jatkokysymys, mikä koulutus olisi ollut halutumpi vaihtoehto. Tulokset esitetään kahteen luokkaan ryhmitettynä: 1. jokin toinen Itä-Suomen yliopiston koulutus ja 2. kaikkien muiden oppilaitosten tarjoamat koulutukset. Yli puolet (52 %) ilmoittaa, että olisi halunnut johonkin toiseen Itä-Suomen yliopiston koulutukseen. Tiedekunnittaiset osuudet ovat 13-83 % (ks. taulukko 9). Siten ei voitane suoraan väittää, että Itä-Suomen yliopiston kannalta on ongelmallista, että itselle ns. toissijaisessa koulutuksessa oli aloittaneista runsas viidennes. He voivat myöhemmin vaihtaa yliopiston sisällä koulutuksesta toiseen, ja mieli voi myös muuttua, jolloin se koulutusala, jolla opinnot on aloitettu toissijaisena, voikin muuttua itselle ensisijaiseksi⁴⁴.

Taulukko 9. Jos aloittanut toissijaisessa koulutuksessa, missä oppilaitoksessa ensisijainen koulutus olisi ollut?

%	Itä-Suomen yliopisto	Muu	Yhteensä
TER, n= 24	83	17	100
LUME, n= 143	57	43	100
KAIKKI, n= 231	52	48	100
FIL, n= 49	34	66	100
YHKA, n= 15	13	87	100

Koko aineiston tasolla ensi- tai toissijaiseen koulutukseen hakeutuneissa ei havaita eroja sen mukaan, ovatko uudet opiskelijat tulleet entisen Itä-Suomen läänin alueelta (77 %) vaiko sen ulkopuolelta (77 %). Molemmista ryhmistä runsas kolme neljännestä oli kuitenkin päässyt ensisijaisena pi-

⁴⁴ Rautopuro, Kuittinen ja Väisänen (1999, 35-37) raportoivat vuonna 1995 Joensuun yliopiston aloittaneiden seurantalutkimuksessa matemaattis-luonnontieteellisen tiedekunnan opiskelijoiden varmuuden koulutusalaastaan "ainoana oikeana" lisääntyneen eniten seuratuista koulutusaloista. Kyse voi siis olla siitä, että epävarmuutta koulutusalan valinnan oikeellisuudesta esiintyy erityisesti opintojen alkuvaiheessa.

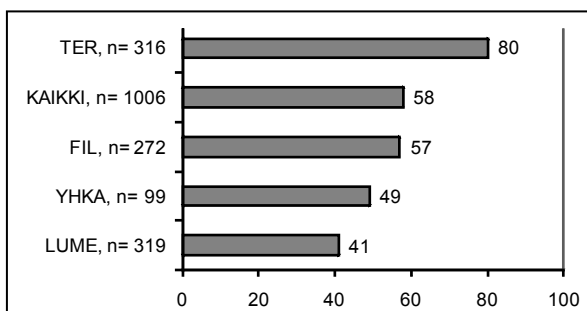
tämäänsä koulutukseen. Sen sijaan tiedekuntien välillä eroja jonkin verran on siinä, onko aloitettu koulutus ollut itselle ensisijainen vaihtoehto (ks. taulukko 10). Esimerkiksi Terveystieteiden tiedekunnassa aloittaneista entisen Itä-Suomen läänin alueelta tulleista 91 % oli aloittanut itselleen ensisijaisena pitämässään koulutuksessa, kun läänin ulkopuolelta tulleilla vastaava osuus oli 94 %.

Taulukko 10. Koulutusvalinnan ensisijaisuus vs. opiskelijaksi tulo entisen Itä-Suomen läänin alueelta tai ulkopuolelta

%	Itä-Suomen läänin alueelta n= 531	Itä-Suomen läänin ulkopuolelta n= 429
TER, n= 314	91	94
FIL, n= 272	86	79
KAIKKI, n= 1004	77	77
YHKA, n= 99	90	78
LUME, n= 319	57	51

3.5 TYÖLLISYYSTILANTEEN VAIKUTUS KOULUTUSALAN VALINTAAN

Eurooppalaisen korkeakoulualan rakentamisessa valmistuneiden työllistettävyys on nostettu yhdeksi prioriteeteista. Yliopistolaitoksen yhtenä tehtävänä on kouluttaa osaavaa työvoimaa työmarkkinoiden käyttöön ja työelämäkytkennät nousevat entistä tärkeämmiksi⁴⁵. Tästä syystä kyselyssä haluttiin kartoittaa sitä, olivatko opiskelemaan valitut tarkistaneet oman koulutusalanensa tämänhetkisen työllistymistilanteen ja oliko työllistymistilanne vaikuttanut koulutukseen hakeutumiseen.

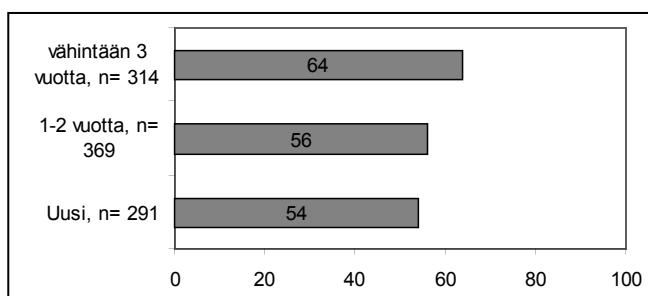
Kuvio 15. Koulutusalan työllistymistilanteen ennen koulutuspaikan vastaanottamista selvittäneiden osuudet tiedekunnittain prosentteina.

Koulutusalanensa työllistymistilanteen oli selvittänyt vain runsas puolet (58 %) vastanneista, tiedekunnittaisten osuuksien ollessa 41:stä 80:een prosenttiin (ks. kuvio 15).

¹ London Communiqué (2007), ks. myös Puhakka, Rautopuro ja Tuominen (2010).

Tuloksen tekee mielenkiintoiseksi se, että yksittäisistä koulutuksen valintaan vaikuttaneista väitteistä *mahdollisuus mielenkiintoiseen työhön* oli koko aineiston tasolla tässä raportissa toiseksi tärkein⁴⁶. Mielenkiintoiseen työhön siis halutaan, mutta koulutusalan työtilanteen selvittää vain noin puolet (58 %).

Uudet ylioppilaat ovat selvästi harvemmin (54 %) selvittäneet koulutusalan työtilanteen kuin esimerkiksi vähintään kolme vuotta aiemmin kirjoittaneet (64 %), joiden joukossa on avovastausten perusteella työllistymisasiota jo koulutusalan valintaa tehdessään puntaroineita⁴⁷. (Ks. kuvio 16.) Odotuksenmukainen ero havaitaan myös sen suhteen, oliko vastaaja päässyt itselleen ensi- vai toissijaiseen koulutukseen. Ensisijaiseen (n = 772) päässeistä 63 % oli selvittänyt koulutusalan työllistymistilanteen, toissijaiseen (n = 236) päässeistä sen oli selvittänyt vain 44 %.

Kuvio 16. Ylioppilaaksi kirjoittamisen ajankohta ja koulutusalan työtilanteen selvittäneet. "Kyllä"-osuudet prosentteina.

Jatkokysymyksenä niiltä, jotka olivat koulutusalan työtilanteen selvittäneet, pyydettiin arvioimaan sitä kouluarvosanalla 4–10. Arvo 4 merkitsi todella huonoa ja arvo 10 todella hyvää työtilannetta. Arvioiden keskiarvojen perusteella opiskelijoita näyttäisi hakeutuvan koulutusosalalle, vaikka he olisivatkin selvittäneet, että alan työtilanne on korkeintaan välttävä⁴⁸. (Ks. taulukko 11.) Tosin arviota tehdessä moni lienee ollut tietoinen siitä, että kun opiskelut kestävät noin viisi vuotta, tilanne voi valmistuessa olla täysin erilainen. Joka tapauksessa vaikuttaisi siltä, että työllistymisnäkyvät eivät ole kovin oleellisesti vaikuttaneet koulutusalan valintaan, vaan ne noussevat ajankohtaisiksi myöhemmin opintojen edetessä⁴⁹.

⁴⁶ Ks. alaluku 3.1.

⁴⁷ Esimerkkivastauksia: "Valmistuin edellisestä paikasta työttömäksi -> alanvaihto. Työttömänä kiinnitin erityistä huomiota työtilanteeseen uutta alaa valitessa.", "Vaikutti sen verran, etten haluaisi alalle mistä EI saa töitä."

⁴⁸ "Vaikka työllisyys huono, halusin tulla ---.", "Työllisyystilanne ei ollut suurin asia, joka vaikutti valintaani."

⁴⁹ Lairio, Penttinen, & Penttilä (2007, 87) raportoivat Jyväskylän yliopistossa opiskelleilla olleen tulevaan työuraan liittyviä pohdintoja "paljon" opintojen aloitusvaiheessa noin 30 prosentilla, opintojen keskivaiheessa noin 42 prosentilla ja opintojen päätösvaiheessa noin 75 prosentilla.

Taulukko 11. Jos selvittänyt työllisyystilanteen, millaiseksi arvioi sen kouluarvosalla (4–10)?

%	10 %	90 %	Keskiarvo	Mediaani
TER, n= 252	8	10	8,8	9
KAIKKI, n= 586	7	10	8,3	8
FIL, n= 154	7	9	8,1	8
YHKA, n= 49	6	9	7,7	8
LUME, n= 131	6	9	7,7	8

4 Tietolähteet opiskelijarekrytoinnissa

4.1 KÄYTETYT TIETOLÄHTEET

Lomakkeessa kysyttiin, mistä tietolähteistä uudet opiskelijat olivat ennen opintojen aloitusta hankkineet lisätietoja opiskelumahdollisuuksista. Taulukossa 12 on esitetty vastausten numeraalinen määrä (yhteensä 4 415 mainintaa) ja montako prosenttia vastaajista oli kutakin tietolähdettä käyttänyt. Vaihtoehdot eivät ole toisensa poissulkevia ja vastaajat käyttävät keskimäärin noin neljää tietolähdettä⁵⁰, joten prosenttiosuudet summautuvat yli sadan.

Taulukko 12. Tietolähteet, joista hankki lisätietoja opiskelumahdollisuuksista ennen opintojen aloittamista

	n=	%
JoY tai KY www-sivut	890	88
Yliopistojen valtakunnallinen valintaopas	622	62
JoY tai KY opiskelijavalintaopas	512	51
Yliopistohaku.fi -sivusto	493	49
Tuttava tai ystävä opiskelee/opiskeli Joensuun tai Kuopion yliopistossa	380	38
JoY tai KY esitteet	317	31
Opinto-ohjaaja	208	21
Alalla työskentelevä henkilö	171	17
Tutustumis- tai Abipäivät yliopistoilla: Joensuu/Kuopio/Lappeenranta	158	16
Koulutusnetti.fi	111	11
Muu Internet-sivusto	109	11
Opettaja koulussani/oppilaitoksessani	85	8
Opiskelijamessut: Studia- tai Next Step-messut tmv.	85	8
Opintoluotsi.fi	77	8
JoY tai KY edustaja tai opiskelija kävi pitämässä esittelyn oppilaitoksessani/varuskunnassa	72	7
Työvoimatoimiston tietopalvelut	40	4
Lehtimainonta (ilmoitukset)	36	4
Kotiini tullut JoY tai KY suoramarkkinointikirje	32	3
Muu, mikä?	17	2

⁵⁰ Uudet ylioppilaat: ka. 5,3 tietolähdettä, 1-2 vuotta aiemmin kirjoittaneet: ka. 4,3 tietolähdettä ja vähintään kolme vuotta aiemmin kirjoittaneet: ka. 3,5 tietolähdettä.

Lähes yhdeksän kymmenestä (88 %) oli käyttänyt tietolähteenään yliopiston www-sivuja, mikä olikin ylivoimaisesti tärkein tietolähde. Tulos ei yllättäne ketään, sillä käytännössä kaikissa aiemmissakin vastaavissa selvityksissä www-sivut ovat olleet tärkein tietokanava opiskelumahdollisuuksista lisätietoja etsittäessä⁵¹.

Muita, aiemmissakin selvityksissä tärkeiksi havaittuja tietolähteitä ovat olleet valtakunnallinen valintaopas (62 %), yliopiston omat valintaoppaat (51 %) ja yliopistojen esitteet (31 %). Lisäksi erittäin tärkeänä tietolähteenä on pidettävä jo opiskelemassa olevia tai jo valmistuneita tuttavuuksia (38 %). Viimeksi mainitun prosenttiosuus ylittää kaikkien yliopiston markkinointiponnistelujen yhteenlasketun osuuden 31 % (sis. abipäivät 16 %, opiskelijamessut 8 % ja yliopiston edustajan vierailullaan pitämä esittely 7 %). Epäilemättä jo opiskelemassa olevien avulla tapahtuvan opiskelijarekrytoinnin kehittäminen on yksi kulmakivistä, jos ja kun tämän raportin perusteella tehdään toimenpiteitä ja uudistuksia opiskelijarekrytointikäytäntöihin.

Tärkeimmäksi rekrytointitapahtumaksi ovat nousseet vuosittaiset abipäivät (16 %) joko Joensuussa, Kuopiossa tai Lappeenrannassa (ks. taulukko 12). Tämän tuloksen perusteella abipäivän järjestämistä ja kehittämistä kannattaa jatkaa sekä selvittää mahdollisuuksia tapahtuman järjestämiseen myös Savonlinnan kampuksella. Tuloksia muiden messutapahtumien varsin heikosta (8 %) merkityksestä voinee tulkita niin, että messuilla riittää usein pienempikin osasto, josta käsin saadaan vastattua kysymyksiin sekä jaettua yliopiston valintaoppaita ja esitteitä, jotka näyttävät olevan merkityksellisiä tiedotuskanavia. Näitä tuloksia hyödynnettiin jo esimerkiksi pienentämällä osaston kokoa Studia 2010 -messuille edelliseen vuoteen verrattuna noin puolella.

Kun verrataan tietolähteiden käyttöä siihen, miten kauan ylioppilaaksi kirjoittamisesta on kulunut, voidaan tiivistäen sanoa, että mitä pidempi aika ylioppilaaksi kirjoittamisesta on, sitä vähemmän esitteitä, oppaita tai opiskelijamessuja on käytetty tietolähteinä. Toisaalta www-sivuja ovat käyttäneet lähes kaikki, tai ne ovat olleet tavoitettavissa lähes kaikille. (Ks. taulukko 13.) Näyttää siltä, että Itä-Suomen yliopiston edeltäjien markkinointimateriaali oli tavoittanut hyvin uudet ylioppilaat, mutta kun ylioppilaaksi kirjoittamisesta kuluu aikaa, koulutusmahdollisuuksista viestimisen ensisijaiseksi kanavaksi tulee internet.

⁵¹ Esimerkiksi Turkki (2004), Tuominen & Siitonen (2008).

Taulukko 13. Ylioppilaaksi kirjoittamisen ajankohta verrattuna tietolähteisiin, joista hankittu lisätietoja ennen opintojen aloittamista.

%	Uusi n=291	1-2 vuotta n=367	3 vuotta tai enemmän n=312
JoY tai KY www-sivut	88	88	89
Yliopistojen valtakunnallinen valintaopas	81	66	40
JoY tai KY opiskelijavalintaopas	54	45	53
Yliopistohaku.fi -sivusto	52	48	46
Tuttava tai ystävä opiskelee/opiskeli Joensuun tai Kuopion yliopistossa	35	39	38
JoY tai KY esitteet	42	33	20
Opinto-ohjaaja	44	18	4
Alalla työskentelevä henkilö	12	16	22
Tutustumis- tai Abipäivät yliopistoilla: Joensuu/Kuopio/ Lappeenranta	30	17	2
Koulutusnetti.fi	15	10	8
Muu Internet-sivusto	11	11	9
Opettaja koulussani/oppilaitoksessani	14	8	4
Opiskelijamessut: Studia- tai Next Step-messut tmv.	16	9	1
Opintoluotsi.fi	11	9	3
JoY tai KY edustaja tai opiskelija kävi pitämässä esittelyn oppilaitok- sessani/varuskunnassa	15	7	0
Työvoimatoimiston tietopalvelut	1	3	7
Lehtimainonta (ilmoitukset)	3	4	3
Kotiini tullut JoY tai KY suoramarkkinointikirje	5	4	0

4.2 PALAUTETTA MARKKINOINTIMATERIAALISTA

Viimeisenä lomakkeessa oli avokysymys, jossa pyydettiin palautetta tai toiveita Joensuun ja Kuopion yliopistojen markkinointimateriaaliin liittyen. Lisäksi pyydettiin näkemyksiä siitä, mitä asioita juuri opintonsa aloittanut toivoo tulevilta Itä-Suomen yliopiston www-sivuilta.

Avovastaukseen vastasi vain 7 % (n = 70) lomakkeen palauttaneista. Ylivoimaisesti suurimman osan avovastauksista (n = 42) muodostivat Joensuun tai Kuopion yliopistojen entisiä www-sivuja kritisoivat kommentit⁵². Tämän tutkimuksen aineiston keräämisen jälkeen entisten yliopistojen www-sivut ovat jo historiaa. Joka tapauksessa palaute www-sivuista toimitettiin Itä-Suomen yliopiston Viestintä-yksikköön ja se on jo otettu huomioon mahdollisuuksien mukaan uusien sivujen toteuttamisessa.

Verkkosivuja kritisoineiden kommenttien lisäksi avovastaukset hajaantuivat yksittäisiksi toiveiksi tai kommentteiksi, tosin muutamia toiveita esitettiin sivuainemahdollisuuksien paremmasta esittelemisestä.

⁵² Esimerkivastauksia: "Kuy:n kotisivut ovat todella sekavat", "Selkeyttä! Mielestäni hakijalle JoY:n sivut olivat melko sekavat. Ei meinannut löytää sitä mitä etsi."

5 Johtopäätökset

Lähes kaikki (96 %) tähän tutkimukseen vastanneet olivat suorittaneet ylioppilastutkinnon. Tulosten perusteella ammatillinen väylä ei ole vielä noussut merkittäväksi sisääntuloreitiksi yliopistoon, vaan uudet opiskelijat olivat vähintään kohtuullisesti lukiossa menestyneitä. Lukion päättötodistusten keskiarvojen keskiarvo oli 8,4, kuten myös keskiarvojen mediaani. Vaikka yleinen taso koulumenestyksessä oli ollut vähintäänkin kohtuullinen, oli kaikissa tiedekunnissa oli aloittaneiden joukossa myös heikomminkin lukio-opinnoissa menestyneitä. Tämä on tärkeää huomioida siinä mielessä, ettei yliopisto anna itsestään ulospäin hakijoille kuvaa, että yliopisto on tarkoitettu vain hyvin koulussa menestyneille.

Saman kevään ylioppilaita otoksessa oli noin joka kolmas (30 %) ja vastaajien keskiarvoikä oli 23 vuotta. Kaikissa tiedekunnissa aloittaneiden suurin luokiteltu ikäryhmä olivat 20–24-vuotiaat eli käytännössä vähintään yhden välivuoden aiempien opintojen jälkeen pitäneet.

Tärkeimmiksi koulutusalan valintaan vaikuttaneista tekijöinä nähtiin *kiinnostus kyseistä alaa kohtaan* (93 %). Toiseksi nousi *mahdollisuus mielenkiintoiseen työhön* (89 %) ja kolmanneksi *mahdollisuus lahjojen ja taipumusten käyttämiseen* (89 %). Vähiten valinnassa oli koettu vaikuttaneen opiskeltavan *alan trendikkyys* (4 %), *perheenjäsenellä oleva alan koulutus tai työ* (7 %) ja *opinto-ohjaajan suositus* (8 %). Esiteltyjä ääripäitä koulutusalan valintaan vaikuttaneista tekijöistä voinee pitää yliopiston kannalta hyvinä, sillä koulutusvalinta on näiden tulosten perusteella tehty nimenomaan opiskelullisin perustein.

Jos väestöennusteet⁵³ pitävät paikkansa niin vuoteen 2020 mennessä 16–18-vuotiaiden ikäluokka pienenee entisen Itä-Suomen läänin alueella yli viidenneksellä (23 %) nykyiseen verrattuna. Entisen Itä-Suomen läänin alueelta oli siis tullut noin puolet uusista opiskelijoista. Tämä tarkoittaa sitä, että kilpailu hyvistä opiskelijoista kiristyy ja rekrytointialuetta on laajennettava. Tilanteeseen varautumista voi auttaa, jos opiskelijarekrytointin käytänteitä seurataan ja kehitetään jatkuvasti. Lisäksi yliopiston ohjausjär-

⁵³ http://www.stat.fi/til/vaenn/2009/vaenn_2009_2009-09-30_tie_001_fi.html.

jestelmät – jossa ohjaus alkaa koulutusmahdollisuuksista tiedottamisella, jatkuu haku- ja valintaprosessilla ja koulutuspaikkaan hyväksymisen ja opiskelun kautta toivottavasti laadukkaaseen työllistymiseen – on pidettävä kunnossa. Tämä vaatii yleensä vain kahta asiaa: rahaa ja henkilöresursseja.

Raportissa ymmärrettiin opiskelijarekrytoinnin käsite, kuten se oli määritelty raportissa Ikonen, Juvonen & Tuominen (2006): *”yliopiston näkökulmasta organisoitua, tavoitteellista ja usein pitkäjänteistä toimintaa, joka tähtää välillisesti tai välittömästi hakijoiden saamiseen omaan yliopistoon.”* Tässä esiteltyjen tulosten perusteella opiskelijarekrytoinnissa on nimenomaan kyse pitkäjänteisestä, vuosien yhteistyöstä oppilaitosten ja niiden edustajien kanssa. Nopeiden tulosten saaminen yksittäisillä mainoskampanjoilla lienee lähinnä toiveajattelua.

Kun valitaan kanavia, joiden avulla opiskelijarekrytointia toteutetaan, tulee samalla pohtia, mikä on taloudellisesti tehokasta. Tästä syystä toteutetaan kartoituksia, joilla selvitetään, mitkä ovat ne tietolähteet, jotka tuottaisivat tuloksia.

Vastaajat olivat useimmiten käyttäneet tietolähteinään yliopiston omia www-sivuja (88 %), Opetushallituksen toimittamaa valtakunnallista yliopistojen valintaopasta (62 %) ja yliopiston omia valintaoppaita (51 %). Tärkeimmiksi nousivat siis laajalle leviävät, valtakunnalliset tiedotuskanavat. Opiskelijarekrytoinnin kannalta tärkeimmäksi *tapahtumaksi* nousivat Joensuun, Kuopion ja Lappeenrannan abipäivät, joiden kehittämistä on näiden tulosten perusteella syytä jatkaa. Tulokset messutapahtumien tehosta ovat jo vaikuttaneet siten, että Studia-2010-messujen osaston kokoa on pienennetty edelliseen vuoteen verrattuna noin puolella. Voidaan olettaa, että pienemmältäkin messuosastolta saadaan jaettava se informaatio, esitteet ja valintaoppaat kuin on tarpeellista.

Kun käytettyjä tietolähteitä peilattiin ylioppilaaksi kirjoittamisvuoteen, havaittiin että mitä pidempi aika ylioppilaaksi kirjoittamisesta oli, sitä vähemmän oli käytetty tietolähteinä yliopiston esitteitä, valintaoppaita yms. Ylioppilaaksi kirjoittamisen jälkeen on näillä keinoin ilmeisen vaikeaa enää tavoittaa yliopistoon hakemista mieltäviä. Verkkosivut olivat sen sijaan olleet käytössä tasaisesti kaikilla vastanneilla, riippumatta siitä, kauanko aikaa ylioppilaaksi kirjoittamisesta oli. Hakijan näkökulmasta voitaneenkin olettaa verkkosivujen olevan avainasemassa etsittäessä tietoa eri koulutusmahdollisuuksista ja niitä – sekä yliopiston yhteisiä hakija-sivuja että tiedekuntien omia – tulee jatkuvasti kehittää käyttäjiltä saatavan palautteen avulla.

Yksi tärkeimmistä tietolähteistä olivat olleet vastaajien tuttavat tai ystävät, jotka opiskelevat tai olivat opiskelleet Itä-Suomen yliopiston edeltäjissä. Sitä kautta oli tietoa saanut opiskelumahdollisuuksista useampi kuin joka kolmas (38 %). Tätä on halu tulkita siten, että jos opiskelijat ovat kokeneet saavansa hyvää koulutusta ja viihtyneet yliopistossa, toimivat he sanansaattajina ystävilleen ja sukulaisilleen. Opiskelijoiden kautta tapahtuvaa

opiskelijarekrytointitoimintaa olisi kehittävä, sillä esimerkiksi opiskele-
massa olevien matkojen tukeminen kotikouluunsa kertomaan (positiivisis-
ta) kokemuksista Itä-Suomen yliopiston opiskelijana, voidaan olettaa ole-
van varsin edullinen tapa saada viestiä koulutusvaihtoehdoista eteenpäin.

Vastaajista joka kolmas 33 % oli suorittanut yliopisto-opintoja jo ennen
nykyisessä koulutuksessa aloittamistaan, tyyppisuorituksiksi muodostui
perusopintokokonaisuus. Yhden kerran koulutusosalalle hakeneista oli aiem-
pia yliopisto-opintoja suorittanut 23 %, kaksi kertaa hakeneista 51 % ja kol-
me tai useampia kertoja hakeneista jo 63 %. Vaikuttaa siis siltä, että mikäli
halutun koulutusalan ovet eivät avaudu ensimmäisellä kerralla, suoritetaan
opintoja esimerkiksi avoimessa yliopistossa tai toisessa koulutusohjelmas-
sa ennen seuraavaa hakukertaa. Jos suoramarkkinointiin halutaan jossain
vaiheessa ryhtyä, on eräs potentiaalinen ryhmä aiempien vuosien valinta-
kokeissa käyneet, mutta rannalle jääneet.

Tässä raportissa kartoitettiin uusien opiskelijoiden koulutuslavalintaa
ja siihen vaikuttaneita tekijöitä sekä tietolähteitä, joita päätöksenteon tuke-
na käytettiin. Aineisto kerättiin otoksella ja tulokset esitettiin Itä-Suomen
yliopiston tiedekuntien mukaisesti. Vastaavanlaista kartoitusta uudelleen
tehtäessä olisi luovuttava otoksesta ja suunnattava kysely kaikille opinton-
sa aloittaneille ja tarkastella tuloksia mahdollisuuksien mukaan laitosta-
solla. Jos kartoitusta haluaisi viedä enemmän tutkimukselliseen suuntaan,
olisi mahdollista liittää haastatteluja kyselylomakkeella kerättävän tiedon
rinnalle ja saada paremmin kartoitettua uusien opiskelijoiden koulutusva-
lintaan liittyviä motiiveja. Kyselyn toistaminen vuosittain lienee tarpeeton-
ta, joten sitä voisi vuorotella ns. *miten menee fuksit*⁵⁴ -kyselyn kanssa, joka
toinen vuosi.

Yhteenvetona tässä esitettyjen tulosten perusteella uusista opiskelijois-
ta välittyy kuva vähintään kohtuullisesti lukiossa menestyneistä, joiden
koulutusratkaisut ovat kypsyneet vuosien varrella ja johon hyvin vähän on
vaikuttanut mikään lyhytjänteinen rekrytointikampanja, lehti-ilmoittelu
tai messutapahtuma. Yliopiston on siis syytä jatkaa pitkäjänteistä työtä
opiskelijarekrytointin suhteen erityisesti lukioiden, varuskuntien ynnä
muiden kanssa. Pitää pyrkiä tavoittamaan massoja, silloin kun heidät on
vielä mahdollista tavoittaa, ja jättää mieliin muisto Itä-Suomen yliopistosta,
vaikka hakeminen ei olisi ajankohtaista juuri tuolla hetkellä. Vastausten
perusteella koulutusvalintaa on saatettu kypsyttellä vuosia ja joka neljäs
(24 %) oli suorittanut jonkin ammatti- tai korkea-asteen tutkinnon ennen
nykyisten opintojen aloittamista. Koulutukseen hakeutumisreitit voivat siis
olla moninaisia, mistä syystä ns. aikuisopiskelijoiden tavoittamista ei tule
unohtaa. Kun muistetaan vielä, että mitä kauemmin ylioppilaaksi kirjoitta-
misesta oli, sitä helpommaksi näyttivät vastaajat kokeneen sen koulutusoh-
jelman valinnan, jossa he olivat opintonsa aloittaneet. Siten ns. aikuisopis-

⁵⁴ *Miten menee fuksit?* -kysely on toteutettu muutama kuukausi opintojen aloittamisen jälkeen.
Ks. esim. Pitkänen 2010.

kelijoissa lienee paljon motivoituneita hakijoita.

Tulosten perusteella Itä-Suomen yliopiston onkin syytä jatkaa valitulla asiapitoisella tiedotuslinjalla, mutta tarkistaa joitakin käytäntöjä esimerkiksi esitemateriaalin jakelun, messuosastojen kokojen, opiskelijaksi hyväksymismateriaalin ja www-sivujen selkeyden suhteen. Näin onkin osittain jo tehty.

Lähteet

- Ikonen, M-T., & Juvonen, S. 2006. Koulutusalan valintaan vaikuttaneet tekijät ja tietolähteiden merkitys opiskelijarekrytoinnissa. Julkaisematon pro gradu -työ. Kasvatustieteiden tiedekunta, Ohjauksen koulutus, Joensuun yliopisto.
- Ikonen, M-T., Juvonen, S. & Tuominen V. 2006. Tietolähteiden merkitys opiskelijarekrytoinnissa. Joensuun yliopistossa vuonna 2005 opintonsa aloittaneiden näkemyksiä koulutusvalinnastaan. Hallintoviraston raportteja ja selvityksiä; n:o 42. Joensuu.
- Kuopion yliopisto, Opintoasioiden osasto, tekijän nimeä ei mainittuna. Kysely 1. vuosikurssin opiskelijoille 2005. Kuopion yliopisto, Opintoasioiden osasto (julkaisematon sisäinen muistio).
- Kuopion yliopisto, Opintoasioiden osasto, tekijän nimeä ei mainittuna. Kysely 1. vuosikurssin opiskelijoille 2006. Kuopion yliopisto, Opintoasioiden osasto (julkaisematon sisäinen muistio).
- Kuopion yliopisto, Opintoasioiden osasto, tekijän nimeä ei mainittuna. Kysely 1. vuosikurssin opiskelijoille 2007. Kuopion yliopisto, Opintoasioiden osasto (julkaisematon sisäinen muistio).
- Kuopion yliopisto, Opintoasioiden osasto, tekijän nimeä ei mainittuna. Kysely 1. vuosikurssin opiskelijoille 2008. Kuopion yliopisto, Opintoasioiden osasto (julkaisematon sisäinen muistio).
- Lairio, M., Penttinen, L. & Penttilä, M. 2007. Akateeminen urasuunnittelu ja työelämään siirtyminen. Teoksessa Lairio, M. & Penttilä, M. 2007 (toim.) Opiskelijalähtöinen ohjaus yliopistossa. Koulutuksen tutkimuslaitos. Jyväskylän yliopistopaino. Jyväskylä, 69-106.
- London Communiqué: Towards the European Higher Education Area: responding challenges in a globalised world. 18.5.2007. http://www.onderwijs.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/documents/MDC/London_Communique18May2007.pdf Saatavuus tarkistettu 3.3.2010.
- Pitkänen, S.H. 2010. Miten menee fuksit 2009-2010? Itä-Suomen yliopisto, Oppimiskeskus. Maaliskuu 2010, yliopisto, tilastot (julkaisematon sisäinen raportti).

- Puhakka, A. Rautopuro, J. & Tuominen, V. 2010. Employability and Finnish university graduates. *European Educational Research Journal*, 9 (1), 45–55.
- Rautopuro, J., Väisänen P. & Kuittinen, M. 1999. Opiskelijakohortin opintokokemukset opintojen loppuvaiheessa ja niissä opintojen aikana tapahtuneet muutokset. Joensuun yliopisto. Hallintoviraston raportteja ja selvityksiä; n:o 25. Joensuu.
- Tilastokeskus 2010. Alueluokitukset 2010. http://www.stat.fi/tk/tt/luokitukset/index_alue.html. (Luettu 13.01.2010.)
- Tilastokeskus 2010. Väestöennuste. http://www.stat.fi/til/vaenn/2009/vaenn_2009_2009-09-30_tie_001_fi.html (Luettu 26.02.2010.)
- Tuominen V. & Siitonen J. 2007. Vasta-aloittaneet. Joensuun yliopistossa syksyllä 2007 opintonsa aloittaneiden näkemyksiä koulutusvalinnasta ja sen apuna käytetyistä tietolähteistä. Hallintoviraston raportteja ja selvityksiä; n:o 46. Joensuu.
- Tuominen, V., Rautopuro, J. & Puhakka, A. 2008. Perustutkinnon jälkeen – Itä-Suomen yliopistosta työmarkkinoille. Joensuun ja Kuopion yliopistoista vuosina 2001 ja 2002 valmistuneet viisi vuotta myöhemmin. Joensuu: Joensuun yliopisto.
- Turkki, H. 2004. Kysely 1. vuosikurssin opiskelijoille 2004. Kuopion yliopisto, Opintoasioiden osasto (julkaisematon sisäinen muistio).
- Vaarala, M. 2003. Kysely 1. vuosikurssin opiskelijoille vuonna 2003. Kuopion yliopisto, Opintoasioiden osasto (julkaisematon sisäinen muistio).
- Vallius-Leinonen, K. & Tuominen, V. 2001. Tietolähdekysely. Joensuun yliopiston Opiskelijapalvelut (julkaisematon sisäinen muistio).
- Vallius-Leinonen, K. & Tuominen, V. 2003. Tietolähdekysely. Joensuun yliopiston Opiskelijapalvelut (julkaisematon sisäinen muistio).
- Vuorinen, P. & Valkonen, S. 2003. Ammattikorkeakouluun vai yliopistoon? Korkeakoulutukseen hakeutumisen orientaatiot. Koulutuksen tutkimuslaitos. Tutkimuslauseita 18. Jyväskylä.

TAULUKKOLUETTELO

Taulukko 1. Kyselyyn vastanneet tiedekunnittain ja jatkossa käytettävät lyhenteet	13
Taulukko 2. Kolmen Itä-Suomen yliopiston maakunnan alueelta opiskelijaksi tulleet verrattuna muihin tiedekunnittain	14
Taulukko 3. Lukion päättötodistuksen keskiarvon tunnuslukuja tiedekunnittain.	16
Taulukko 4. Oppilaitos, jossa aiempia yliopisto-opintoja oli suoritettu	16
Taulukko 5. Kouluarvosana päätöksenteon helppoudesta koulutusohjelmaan hakeuduttaessa tiedekunnittain	23
Taulukko 6. Koulutusosalalle hakukertojen prosenttiosuudet tiedekunnittain	24
Taulukko 7. Koulutusohjelmaan hakukertojen prosenttiosuudet tiedekunnittain	24
Taulukko 8. Koulutusalan päätöksen ajankohta prosenttiosuuksina tiedekunnittain	25
Taulukko 10. Koulutusvalinnan ensisijaisuus vs. opiskelijaksi tulo entisen Itä-Suomen läänin alueelta tai ulkopuolelta.....	29
Taulukko 11. Jos selvittänyt työllisyystilanteen, millaiseksi arvioi sen kouluarvosanalla (4–10)?	31
Taulukko 12. Tietolähteet, joista hankki lisätietoja opiskelumahdollisuuksista ennen opintojen aloittamista	32
Taulukko 13. Ylioppilaaksi kirjoittamisen ajankohta verrattuna tietolähteisiin, joista hankittu lisätietoja ennen opintojen aloittamista.	34

KUVIOLUETTELO

Kuvio 1. Vastaajat ryhmiteltyä iän mukaan tiedekunnittain prosentteina.....	14
Kuvio 2. Aika ylioppilaaksi kirjoittamisesta yliopisto-opiskelun aloittamiseen tiedekunnittain.....	15
Kuvio 3. Ennen nykyisen koulutuksen aloittamista suoritettuja yliopisto-opintoja tiedekunnittain prosentteina.....	16
Kuvio 4. Preppauskurssille osallistuneiden osuudet tiedekunnittain.....	17
Kuvio 5. Osallistuiiko valintakokeeseen? Kyllä-osuudet tiedekunnittain.....	18
Kuvio 6. Tyytyväisyys valintakoejärjestelyihin kouluarvosanojen (4-10) mukaisesti; keskiarvot tiedekunnittain.....	18
Kuvio 7. Tyytyväisyys yliopistolta tulleen hyväksymiskirjeen informaatioon, kouluarvosanojen mukaiset keskiarvot tiedekunnittain.....	19
Kuvio 8. Tyytyväisyys YSHJ:n käytettävyyteen? Kouluarvosanojen (4-10) mukaiset keskiarvot tiedekunnittain.....	20
Kuvio 9. Lukion opinto-ohjauksen hyödyllisyys koulutuspaikan valintaan; kouluarvosanojen (4-10) mukaiset keskiarvot tiedekunnittain.....	21
Kuvio 11. Koulutusohjelmaan hakukerrat ja päätöksenteon helppous.....	24
Kuvio 13. Oliko se koulutusohjelma, jolla aloitit opintosi, ensisijainen hakutoiveesi? "Kyllä"-vastanneiden osuudet prosentteina.....	27
Kuvio 14. Ylioppilaaksi kirjoittamisen ajankohta vs aloitetun koulutusohjelman ensisijaisuus koulutusvalinnassa. "Kyllä"-vastanneiden osuudet prosentteina.....	28
Kuvio 15. Koulutusalan työllistymistilanteen ennen koulutuspaikan vastaanottamista selvittäneiden osuudet tiedekunnittain prosentteina.....	29
Kuvio 16. Ylioppilaaksi kirjoittamisen ajankohta ja koulutusalaansa työtilanteen selvittäneet. "Kyllä"-osuudet prosentteina.....	30

Liite 1

OHJE KYSELYN TÄYTÄTTÄMISEEN

Jakakaa kysely orientaatioviikon aikana (mieluiten heti ensimmäisenä päivänä) uusille opiskelijoillenne. Ohjeistakaa täyttämään heti tai palauttamaan seuraavana päivänä jollekin tietylle henkilölle, tiettyyn paikkaan.

Auttakaa uusia opiskelijoita selvittämään lomakkeen kaksi ensimmäistä taustatietokysymystä A ja B. Uusille opiskelijoille on oletettavasti vaikea hahmottaa mihin tiedekuntaan, oppiaineryhmään tai suuntautumisvaihtoehtoon he ovat tulleet. Tähän kohtaan voi huoleti vastata myös lyhenteillä, (esim. KTDK = kasvatustieteiden tiedekunta tai LÄÄK TDK = lääketieteellinen tiedekunta) kunhan koodaaja ymmärtää.

Kerätkää palautuvat lomakkeet ja toimittakaa ne yhtenä nippuna sisäisen postin kautta, kampuksittain:

-> Joensuu ja Savonlinna -> Visa Tuominen, Opiskelijapalvelut.

-> Kuopio -> Tuija Pasanen, Opintoasioiden osasto.

Tuloksia raportoidaan vuoden 2010 puolella.

Mahdollisiin kysymyksiin vastailee allekirjoittanut.

Kiitos yhteistyöstä,

Visa Tuominen (050 543 85 28)

Liite 2. Koulutusalan valintaan vaikuttaneet tekijät. Tiedekunnittain vs. kaikki. Kutakin tekijää *erittäin* tai *jossain määrin* merkittävänä pitäneiden osuus, prosentteina.

%	FIL n= 272	LUME n= 319	TER n= 316	YHKA n= 99	Kaikki n= 1006
Kiinnostus tätä alaa kohtaan	99	82	98	93	93
Mahdollisuus mielenkiintoiseen työhön	97	76	96	86	89
Mahdollisuus käyttää lahjojani ja taipumuksiani	99	82	90	86	89
Tämä ala sisältää asioita, joista pidin aiemmissa koulutuksissa/kouluissa	65	75	79	74	74
Uskoin selviytyväni hyvin koulutuksesta	77	66	76	77	72
Tunnen tälle alalle kutsumusta	84	51	70	59	67
Halusin suorittaa akateemisen tutkinnon	59	53	60	69	59
Alan työllisyysnäkyvät ovat hyvät	60	37	85	49	59
Työtehtäviin, joihin tähtään, vaaditaan akateeminen tutkinto	66	42	58	61	55
Halusin sivistää itseäni	54	47	56	66	54
Hyvät mahdollisuudet edetä uralla	43	47	67	63	54
Halusin hyvin palkatun työn tulevaisuudessa	40	46	67	56	52
Joensuu/Kuopio/Savonlinna opiskelupaikkakuntana	44	51	45	48	47
Tämä koulutus antaa hyvän yhteiskunnallisen aseman	39	24	50	51	39
Tätä koulutusalaä pidetään arvostettuna	37	19	49	44	36
Mahdollisuus yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen	40	22	33	43	33
Harrastukset	46	27	12	24	27
Opiskelijaelämä	28	35	24	34	29
Kiinnostuin tästä alasta jo alalla toimivan tuttavani kautta	32	21	34	25	28
Opiskelupaikan läheinen sijainti	22	33	22	29	26
Työkokemus alalta, jota nyt opiskelen	33	7	29	17	22
Tähän koulutukseen oli helppo päästä	11	46	10	14	22
Sattuma	10	23	10	16	15
Ala sopii erityisesti sukupuolelleni	19	8	16	11	14
Tämä koulutus tulee olemaan preppausta toiseen koulutukseen, johon aion pyrkiä	7	29	4	4	13
Halusin ystäväni/puolisoni kanssa samalle paikkakunnalle	12	15	10	23	13
Kaverin esimerkki/suositus	10	13	14	14	13
En päässyt muualle opiskelemaan	9	25	2	9	12
Tältä koulutusosalta aiemmin suoritettujen yliopistotason opinnot (esim. approbatur)	19	4	12	6	10
Vanhempani suosittelivat alaa minulle	8	8	11	9	9
Suvun akateemiset perinteet	6	12	7	9	9
Koulutusaika on melko lyhyt	6	3	19	9	9
Opinto-ohjaaja suositteli alaa minulle	10	10	6	7	8
Perheenjäsenelläni on alan koulutus ja/tai hän työskentelee alalla	7	4	9	9	7
Tämä ala on tällä hetkellä trendikäs	2	5	6	5	4

Liite 3. Koulutusalan valintaan vaikuttaneet tekijät vs. yliopilaaksi kirjoittamisen ajankohta. Kutakin tekijää *erittäin* tai *jossain määrin merkittävänä* pitäneiden osuus, prosentteina.

%	Uusi n= 291	1-2 vuotta n= 367	3 vuotta tai enemmän n= 312
Kiinnostus tätä alaa kohtaan	91	92	96
Mahdollisuus mielenkiintoiseen työhön	84	88	93
Mahdollisuus käyttää lahjojani ja taipumuksiani	87	91	90
Tämä ala sisältää asioita, joista pidin aiemmissa koulutuksissa/ kouluissa	76	67	80
Uskoin selviytyväni hyvin koulutuksesta	65	73	79
Tunnen tälle alalle kutsumusta	60	67	73
Halusin suorittaa akateemisen tutkinnon	49	61	62
Alan työllisyysnäkyvät ovat hyvät	53	55	70
Työtehtäviin, joihin tähtään, vaaditaan akateeminen tutkinto	43	55	67
Halusin sivittää itseäni	42	51	64
Hyvät mahdollisuudet edetä uralla	46	48	66
Halusin hyvin palkatun työn tulevaisuudessa	47	50	59
Joensuu/Kuopio/Savonlinna opiskelupaikkakuntana	50	45	46
Tämä koulutus antaa hyvän yhteiskunnallisen aseman	30	40	44
Tätä koulutusala pidetään arvostettuna	25	38	43
Mahdollisuus yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen	22	28	44
Harrastukset	27	30	24
Opiskelijaelämä	32	41	16
Kiinnostuin tästä alasta jo alalla toimivan tuttavani kautta	23	29	32
Opiskelupaikan läheinen sijainti	28	22	30
Työkokemus alalta, jota nyt opiskelen	5	14	44
Tähän koulutukseen oli helppo päästä	25	23	19
Sattuma	19	14	12
Ala sopii erityisesti sukupuolelleni	8	12	18
Tämä koulutus tulee olemaan preppausta toiseen koulutukseen, johon aion pyrkiä	19	14	6
Halusin ystäväni/puolisoni kanssa samalle paikkakunnalle	13	14	13
Kaverin esimerkki/suositus	10	12	16
En päässyt muualle opiskelemaan	18	13	4
Tältä koulutusosalta aiemmin suoritettut yliopistotason opinnot (esim. approbatur)	1	4	24
Vanhempani suosittelivat alaa minulle	12	9	7
Suvun akateemiset perinteet	9	10	7
Koulutusaika on melko lyhyt	6	7	15
Opinto-ohjaaja suositteli alaa minulle	14	8	5
Perheenjäsenelläni on alan koulutus ja/tai hän työskentelee alalla	6	8	7
Tämä ala on tällä hetkellä trendikäs	3	5	5

Liite 4.

KYSELY VUONNA 2009 OPINTONSA ALOITTAVILLE

Kysely liittyy tulevan Itä-Suomen yliopiston laatutyöhön. Kyselyssä kartoitetaan opintonsa aloittavien koulutusvalintaan vaikuttaneita tekijöitä sekä eri tietolähteiden käyttöä ja merkitystä.

Kyselyyn vastataan nimettömänä ja vuoden 2010 puolella raportoitavat tulokset esitetään tilastollisina jakaumina niin, ettei yksittäistä vastaajaa voida tunnistaa. Aikaa vastaaminen vie noin 10–20-minuuttia.

Täytä lomake valitsemalla selvästi sopivin vaihtoehto tai kirjoita vastaus sille varattuun tilaan.

TAUSTATIEDOT

A. Paikkakunta, jolla aloitit nyt opinnot?

- Joensuu
- Kuopio
- Savonlinna

B. Pääaine / koulutusohjelma, jossa nyt aloitit opiskelut?

(esim. biologia, lääketiede, luokanopettajakoulutus jne.)

1. Sukupuolesi

1 Mies 2 Nainen

2. Ikäsi

_____ vuotta.

3. Kotipaikkakuntasi 1.8.2009?

(Esim. Imatra)

4. Oletko suorittanut ylioppilastutkinnon?

1) Kyllä 2) Ei

a) Mikäli vastasit *kyllä*,
yo-tutkinnon suoritusvuosi: _____

b) Lukion päättötodistuksesi keskiarvo: _____

5. Kuinka monta kertaa olet hakenut koulutuslalle, (esim. kasvatustieteellinen koulutusala) jota nyt aloit opiskella? (mukaan lukien tämä hakukerta ja muihin yliopistoihin samalle koulutuslalle haetut kerrat)

- Yhden kerran
- Kaksi kertaa
- Kolme tai useammin

6. Kuinka monta kertaa olet hakenut koulutusohjelmaan, (esim. luokanopettajan koulutusohjelma) jota nyt aloit opiskella? (mukaan lukien tämä hakukerta ja muihin yliopistoihin samaan koulutusohjelmaan haetut kerrat)

- Yhden kerran
- Kaksi kertaa
- Kolme kertaa tai useammin

7. Oliko tämä koulutusohjelma, jossa nyt aloitit opintosi, ensisijainen koulutusvalintasi?

1) Kyllä 2) Ei

Mikäli vastasit *ei*, mikä koulutus olisi ollut ensisijainen
valintasi ja missä oppilaitoksessa?

8. Oletko suorittanut aiemmin muita ammatti- tai korkea-asteen tutkintoja?

1) Kyllä 2) Ei

Mikäli vastasit *kyllä*, minkä tutkinnon ja minä vuonna?

_____ v. _____
(esim. Tradenomi / FM vuonna 2003)

9. Olitko jo suorittanut yliopisto-opintoja (myös avoin yliopisto) ENNEN nykyisessä koulutusohjelmassa aloittamista?

1) Kyllä 2) En

Mikäli vastasit *kyllä*,

a) missä oppilaitoksessa? _____

b) mitä opintoja? _____

c) minkä verran? _____

(Esimerkiksi: Tampereen yliopisto, kasvatustieteen opintoja, 12 op.)

10. Osallistuitko sen koulutusalan (esim. lääketiede) preppaus-/valmennuskurssille, jolla nyt aloitit opintosi?

1) Kyllä 2) Ei

Mikäli vastasit *kyllä*, koitko, että valmennuskurssi oli
sinulle välttämätön tähän koulutukseen sisäänpääsyyn?

1) Kyllä 2) Ei

11. Järjestettiinkö sinulle erityisjärjestelyitä (esim. pidempi vastausaika) valintakokeissa?

1) Kyllä 2) Ei

Mikäli vastasit *kyllä*, olitko tyytyväinen
valintakokeiden erityisjärjestelyihin?

1) Kyllä 2) Ei

→ jatkuu

KOULUTUSALAN JA KOULUTUKSEN VALINTA

Seuraavat väittämät koskevat sitä koulutusala (esim. lääke- tai kasvatustieteellinen koulutusala) jolla aloitit opintosi.

12. Missä määrin seuraavat seikat vaikuttivat koulutusasi valintaan?

Valitse kuhunkin väitteeseen sopivin vaihtoehto:

4 = Erittäin paljon (++)

3 = Melko paljon (+)

2 = Melko vähän (-)

1 = Ei lainkaan (--)

0 = En osaa sanoa (EOS)

1 Uskoin selviytyväni hyvin koulutuksesta	4	3	2	1	0
2 Halusin hyvin palkatun työn tulevaisuudessa	4	3	2	1	0
3 Mahdollisuus käyttää lahjojani ja taipumuksiani	4	3	2	1	0
4 Kiinnostuin tästä alasta jo alalla toimivan tuttavani kautta	4	3	2	1	0
5 Halusin sivittää itseäni	4	3	2	1	0
6 Halusin suorittaa akateemisen tutkinnon	4	3	2	1	0
7 Sattuma	4	3	2	1	0
8 Kaverin esimerkki/suositus	4	3	2	1	0
9 Vanhempani suosittelivat alaa minulle	4	3	2	1	0
10 Opiskelupaikan läheinen sijainti	4	3	2	1	0
11 Joensuu/Kuopio/Savonlinna opiskelupaikkakuntana	4	3	2	1	0
12 Tämä koulutus antaa hyvän yhteiskunnallisen aseman	4	3	2	1	0
13 Opiskelijaelämä	4	3	2	1	0
14 Hyvät mahdollisuudet edetä uralla	4	3	2	1	0
15 Halusin ystäväni/puolisoni kanssa samalle paikkakunnalle	4	3	2	1	0
16 Kiinnostus tätä alaa kohtaan	4	3	2	1	0
17 Alan työllisyysnäkömät ovat hyvät	4	3	2	1	0
18 Opinto-ohjaaja suositteli alaa minulle	4	3	2	1	0
19 En päässyt muualle opiskelemaan	4	3	2	1	0
20 Tätä koulutusala pidetään arvostettuna	4	3	2	1	0
21 Mahdollisuus mielenkiintoiseen työhön	4	3	2	1	0
22 Ala sopii erityisesti sukupuolelleni	4	3	2	1	0
23 Perheenjäsenelläni on alan koulutus ja/tai hän työskentelee alalla	4	3	2	1	0
24 Tämä ala sisältää asioita, joista pidin aikaisemmissa koulutuksissa/kouluissa	4	3	2	1	0

25 Mahdollisuus yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen (HUOM! Jatkuu →)	4	3	2	1	0
26 Koulutusaika on melko lyhyt	4	3	2	1	0
27 Tähän koulutukseen oli helppo päästä	4	3	2	1	0
28 Tämä ala on tällä hetkellä trendikäs	4	3	2	1	0
29 Työkokemus alalta, jota nyt opiskelen	4	3	2	1	0
30 Suvun akateemiset perinteet	4	3	2	1	0
31 Harrastukset	4	3	2	1	0
32 Työtehtäviin, joihin tähtään, vaaditaan akateeminen tutkinto	4	3	2	1	0
33 Tältä koulutusosalta aiemmin suoritettujen yliopistotason opinnot (esim. approbatur)	4	3	2	1	0
34 Tunnen tälle alalle kutsumusta	4	3	2	1	0
35 Tämä koulutus tulee olemaan preppausta toiseen koulutukseen, johon aion pyrkiä	4	3	2	1	0
36 Joku muu, mikä?	4	3	2	1	0

13. Arvioi kouluarvosanalla 4-10, kuinka helppo oli tehdä päätös hakeutumisesta juuri tähän koulutusohjelmaan (esim. luokanopettajakoulutus, lääketiede jne.) ? (4= todella vaikea --- 10 = todella helppo)

Kuinka kauan käytit aikaa valitessasi sitä

14a. koulutusohjelmaa (esim. Kuopion yliopiston kauppatieteellinen koulutus) jossa nyt aloitit opintosi? (valitse sinulle sopivin väittämä)

- 1 Ajatus tästä koulutusohjelmasta tuli yllättäen
- 2 Ajatus tästä koulutusohjelmasta varmistui viimeisten hakuviikkojen tai kuukausien aikana.
- 3 Ajatus kypsyi vuosien mittaan.
- 4 Olen aina tiennyt haluavani tähän koulutusohjelmaan
- 5 Joku muu, mikä?

14b. Mikäli edellisessä vastasit vaihtoehdon 1, määrittele ajankohta, jolloin teit päätöksen hakeutua tähän koulutusohjelmaan?

(esim. kolme päivää ennen hakuajan päättymistä.)

→ jatkuu

15a. Oletko selvittänyt, millainen on sen koulutusalan valmistuneiden työllistymistilanne, jossa nyt aloitit opiskelut ?

1) Kyllä 2) En

15b. Mikäli vastasit edellisessä vaihtoehdon *kyllä*, millaiseksi arvioit sen kouluarvosanalla 4-10?

(4= todella huono --- 10 = todella hyvä)

16a. Vaikuttko koulutusalan työllistymistilanne valintaasi hakeutua tähän koulutukseen?

1) Kyllä 2) Ei

Mikäli vastasit edellisessä *kyllä*, arvioi lyhyesti miten työllisyystilanne vaikutti valintaasi?

16b.

Arvioi kouluarvosanalla 4-10, kuinka paljon hyötyä koulusi opinto-ohjauksesta oli sinulle hyötyä koulutuspaikan valinnassa? (vastaa tähän kysymykseen vain, jos ylioppilaaksi tulosta on enintään kolme vuotta.)

17.

(4= todella vähän --- 10 = todella paljon)

TIETOLÄHTEET

18.	Hankin tietoa Joensuun tai Kuopion yliopiston opiskelumahdollisuuksista ennen opintojeni aloitusta seuraavista tietolähteistä? Rastita "kyllä" kaikki ne tietokanavat joista hankit tai sait tietoa yliopistostamme, muuten jätä kohta tyhjäksi.	Kyllä
1.	Yliopistojen valtakunnallinen valintaopas	
2.	Joensuun tai Kuopion yliopiston www-sivut	
3.	Joensuun tai Kuopion yliopiston opiskelijavalintaopas	
4.	Joensuun tai Kuopion yliopiston esitteet	
5.	Tuttava, ystävä tai sukulainen, joka jo opiskelee/opiskeli Joensuun tai Kuopion yliopistossa	
6.	Opinto-ohjaaja	
7.	Opettaja koulussani/oppilaitoksessani	
8.	Alalla työskentelevä henkilö	
9.	Tutustumis- tai Abi-päivät yliopistoilla: Joensuu/Kuopio/ Lappeenranta	
	Opiskelijamessut:	
10.	Studia- tai Next Step-messut jne.	
	(→ jatkuu)	

11.	Joensuun tai Kuopion yliopiston edustaja tai opiskelija kävi pitämässä esittelyn oppilaitoksessani / varuskunnassa	
12.	Työvoimatoimiston tietopalvelut	
13.	Lehtimainonta (ilmoitukset)	
14.	Opintoluotsi.fi -portaali	
15.	Koulutusnetti -sivusto	
16.	Yliopistohaku.fi -sivusto	
16.	Muu Internet-sivusto	
17.	Kotiini tulleesta Joensuun tai Kuopion yliopiston suoramarkkinointikirjeestä	
18.	Muu, mikä?	

VALINTAKOEJÄRJESTELYT YM.

19a. Osallistuitko sen koulutusohjelman valintakokeeseen, jossa aloitit nyt opiskelut?

1) Kyllä 2) En osallistunut

19b. Mikäli vastasit edellisessä vaihtoehdon *kyllä*, arvioi kouluarvosanalla 4-10 valintakoejärjestelyjen sujuvuutta ja käytänteitä kokonaisuutena:

(4= todella huono --- 10 = kiitettävä)

19c. Arvioi valintakoejärjestelyjen esteettömyyttä kouluarvosanalla 4-10? (vastaa kysymykseen vain, jos se on kannaltasi oleellinen, muuten siirry kysym. 19d)

(4= todella huono --- 10 = kiitettävä)

19d. Arvioi kouluarvosanalla yliopistolta lähetetyn hyväksymiskirjeen informaatiota?

(4= todella huono --- 10 = kiitettävä)

19 e. Jos vastasit edellisessä kohdassa kouluarvosanan 7 tai huonomman, mitä parannettavaa yliopiston hyväksymiskirjeen informaatiossa olisi?

→ jatkuu

20a. Arvioi kouluarvosanalla Yliopistojen sähköisen hakujärjestelmän (YSHJ) toimivuutta kokonaisuutena?

(4= todella huono --- 10 = kiitettävä)

20 b. Jos vastasit edellisessä kohdassa kouluarvosanan 7 tai huonomman, mitä parannettavaa YSH-järjestelmässä olisi?

LOPUKSI

21. Perustele tähän vielä vapaasti, miksi valitsit juuri tämän koulutusohjelman?

22. Tähän voit halutessasi antaa palautetta tai ideoita Joensuun ja Kuopion yliopistojen markkinointimateriaaliin liittyen.

Voit myös esittää näkemyksiä, mitä asioita juuri opintonsa aloittanut opiskelija toivoo tulevilta Itä-Suomen yliopiston www-sivuilta.

**KIITOS VASTAUKSISTASI
JA ONNEA OPINNOISSASI TULEVASSA
ITÄ-SUOMEN YLIOPISTOSSA.**

VISA TUOMINEN
Uudet opiskelijat.

*Syksyllä 2009 opintonsa
aloittaneiden näkemyksiä
koulutusvalinnan apuna
käytetyistä tietolähteistä*

Raportti selvittää syksyllä 2009 Joensuun ja Kuopion yliopistoissa opintonsa aloittaneiden koulutusvalintaan vaikuttaneita tekijöitä sekä sitä, mistä uudet opiskelijat olivat etsineet tietoa koulutusvalinnan tueksi. Tärkeimmiksi koulutusalan valintaan vaikuttaneiksi tekijöiksi nousivat kiinnostus alaa kohtaan, mahdollisuus mielenkiintoiseen työhön ja mahdollisuus käyttää lahjoja ja taipumuksia. Tietolähteinä oli eniten käytetty yliopiston www-sivuja ja opiskelijavalintaoppaita.

UNIVERSITY OF
EASTERN FINLAND

PUBLICATIONS OF THE UNIVERSITY OF EASTERN FINLAND

General Series

ISBN: 978-952-61-0103-3 (PDF)

ISSNL: 1798-5854

ISSN: 1798-5862